
Programes de promoció de la salut en centres d'educació primària i secundària de Barcelona

Avaluació curs 2017-18

Títol: Programes de promoció de la salut en centres d'educació primària i secundària de Barcelona. Avaluació del curs 2017-2018

Responsable de l'informe

María Salvador

Olga Juárez

Autoria i redacció

María Salvador

María José Ruíz

Col·laboradores

Francesca Sánchez-Martínez, Olga Juárez, Lucía Artazcoz

Agraïments

Al centres d'educació primària i secundària de la ciutat de Barcelona que any rere any incorporen la promoció de la salut d'infants i joves dins les seves tasques (veure Annex 1). Aquest informe ha estat possible gràcies a aquell professorat de primària i secundària, i l'alumnat que a més de desenvolupar el programa al llarg del curs 2017-18, van omplir i retornar el full d'avaluació, eina clau per la millora de les intervencions.

A tot l'equip de professionals del SESAC, sense cadascuna d'elles aquests programes no serien possibles.

Barcelona, Maig 2019

Cita recomanada:

Salvador M, Ruiz, MJ, Sánchez-Martínez F, Juárez O, Artazcoz L. Programes de promoció de la salut en centres d'educació primària i secundària de Barcelona. Avaluació del curs 2017-2018. Barcelona: Agència de Salut Pública de Barcelona; 2019.

Disponible en:

<https://www.aspb.cat/documents/promocio-salut-escola-primaria-eso-avaluacio-2017-2018/>

© 2019 Agència de Salut Pública de Barcelona.

Tots els drets reservats. No es permet la reproducció total ni parcial de las imatges o textos d'aquesta publicació sense prèvia autorització.

Edita: Agència de Salut Pública de Barcelona

1a Edició, maig 2019

Programes de promoció de la salut en centres d'educació primària i secundària de la ciutat de Barcelona. Avaluació curs 2017-18 de l'[Agència de Salut Pública de Barcelona](#) està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional de Creative Commons](#).

Índex

Resum executiu.....	1
Introducció	4
Metodologia	5
‘Creixem sans’	6
‘Creixem més sans’	15
‘Pase.bcn’	19
‘Classe sense fum’	28
‘CANVIS’	30
‘Sobre canyes i petes’	39
‘Parlem-ne; no et tallis!’	47
Adaptacions Programes	57
Conclusions	62
Recomanacions.....	63
Annex 1	64

Índex Figures

Figura 1. Evolució del percentatge d'alumnat de 4t de Primària que participa al programa 'Creixem sans'	7
Figura 2. Percentatge de centres inscrits al programa 'Creixem Sans' del total de centres segons districte. Curs 2017-18.	8
Figura 3. Percentatge d'assistència de mestres a la formació sobre el programa "Creixem sans" i "Creixem més sans". Curs 2017-18.	9
Figura 4. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Creixem Sans'. Curs 2017-18.	10
Figura 5. Valoració dels mestres del programa 'Creixem Sans'. Curs 2017-18.	11
Figura 6. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Creixem més sans'. Curs 2017-18.	17
Figura 7. Valoració dels mestres del programa 'Creixem més Sans'. Curs 2017-18.	18
Figura 8. Evolució del percentatge d'alumnat de primer d' ESO que participa al programa 'Pase.bcn'	20
Figura 9. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Pase.bcn' segons districtes. Curs 2017-18.	20
Figura 10. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa " Pase.bcn". Curs 2017-18	22
Figura 11. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2017-18	23
Figura 12. Valoració del professorat del programa 'Pase.bcn'. Curs 2017-18.	24
Figura 13. Evolució del percentatge d'alumnes que participen al programa 'Classe sense fum'	29
Figura 14. Evolució del percentatge d'alumnat de segon d'ESO que participa al programa 'CANVIS'	31
Figura 15. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'CANVIS' segons districtes. Curs 2017-18.	32
Figura 16. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa "CANVIS". Curs 2017-18	33

Figura 17. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'CANVIS'. Curs 2017-18.	34
Figura 18. Valoració del professorat del programa 'CANVIS'. Curs 2017-18.	35
Figura 19. Evolució del percentatge de l'alumnat de tercer d' ESO que participen al programa 'Sobre canyes i petes'	40
Figura 20. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Sobre canyes i petes' segons districtes. Curs 2017-18.....	40
Figura 21. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2017-18.....	42
Figura 22. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2017-18.....	42
Figura 23. Valoració del professorat del programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2017-18.....	43
Figura 24. Evolució del percentatge d'alumnat que participen al programa 'Parlem-ne; no et tallis!'	48
Figura 25. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Parlem-ne; no et tallis!' segons districtes. Curs 2017-18.	49
Figura 26. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa "Parlem-ne; no et tallis!". Curs 2017-18.....	50
Figura 27. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats de l'itinerari 1 del "Parlem-ne, no et tallis!". Curs 2017-18.	51
Figura 28. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats de l'itinerari 2 del "Parlem-ne, no et tallis!". Curs 2017-18.	52
Figura 29. Valoració del professorat del programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2017-18.	53
Figura 30. Evolució de la cobertura de l'alumnat, aules i centres escolars al Programa 'Parlem-ne; no et tallis!' al districte de Sant Martí.....	59

Índex Taules

Taula 1. Aspectes que més han agradat. Valoració dels mestres. Programa 'Creixem sans'. Curs 2017-18.....	13
---	----

Taula 2. Aspectes que menys han agradat. Valoració dels mestres. Programa 'Creixem sans'. Curs 2017-18.....	14
Taula 3. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2017-18.	26
Taula 4. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2017-18.....	27
Taula 5. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'CANVIS'. Curs 2017-18.....	37
Taula 6. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'CANVIS'. Curs 2017-18.....	38
Taula 7. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2017-18.....	45
Taula 8. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2017-18.....	46
Taula 9. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2017-18.....	55
Taula 10. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2017-18.....	56

Resum executiu

Introducció

Els programes de promoció de la salut i de prevenció de conductes de risc en població escolar que ofereix l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) tenen com a objectiu afavorir el desenvolupament d'hàbits saludables. Els programes aborden la promoció d'hàbits alimentaris i d'activitat física saludables ('Creixem sans', 'Creixem més sans' i 'CANVIS'), la prevenció del consum de substàncies additives ('Pase.bcn', 'Classe sense fum' i 'Sobre canyes i petes'), i la prevenció de l'embaràs adolescent i les Infeccions de Transmissió Sexual ('Parlem-ne; no et tallis!'). Actualment es desenvolupen adaptacions dels programes en aquells contextos socioeconòmics més desfavorits de la ciutat, en aquest cas, a barris prioritzats pel Programa Salut als Barris de Barcelona, a fi de contribuir a la disminució de les desigualtats en salut al jovent d'aquests territoris.

En aquest informe s'avalua el procés d'implementació d'aquests programes durant el curs 2017-2018.

Metodologia

L'avaluació es realitza a través de dues fonts principalment: les dades d'inscripció de les escoles i les dades de les enquestes de valoració omplertes a finals del curs escolar pel professorat que ha implementat el programa. Amb les dades d'inscripció s'analitza la cobertura d'escoles, d'aules i d'alumnat i la distribució territorial; amb les dades de les valoracions s'analitza la formació, la implementació, la satisfacció i s'identifiquen punts forts i a millorar dels programes. A més, s'extreu informació d'assistència i de satisfacció recollides en les sessions de formació.

Resultats

Al llarg del curs acadèmic 2017-2018 a la ciutat de Barcelona, la cobertura dels programes de secundària ha augmentat al programa de prevenció de l'embaràs adolescent i de les Infeccions de Transmissió Sexual, així com al programa de promoció d'hàbits alimentaris saludables i activitat física, i ha disminuït als programes de prevenció del consum de substàncies additives. Pel que fa als programes de promoció d'hàbits alimentaris saludables i activitat física de primària, es mantenen amb cobertures estables. El programa 'CANVIS' continua sent el programa amb major cobertura, 35% de centres i 45% d'alumnat de 2n d'ESO de Barcelona.

Els districtes de Ciutat Vella, Nou Barris i Horta-Guinardó han obtingut globalment les cobertures d'inscripció més altes. Per contra, Sant Martí ha obtingut les més baixes, excepte pels programes de primària i 'Parlem-ne; no et tallis!'. La cobertura dels programes a les escoles de barris prioritzats pel Programa Salut als Barris de Barcelona va ser més alta que als barris no prioritzats. El cas més destacat va ser el programa 'Parlem-ne; no et tallis!', en el que es van desenvolupar majoritàriament les adaptacions, amb cobertures del 52% a barris prioritzats i del 24% a no prioritzats.

Respecte a la formació del professorat, el 60% ha fet la formació oferta per l'ASPB aquest any o en edicions anteriors, un 22% no va fer la formació perquè ja havia aplicat el programa i un 18% del professorat no ha fet la formació i tampoc té experiència prèvia en la implementació del programa.

La implementació dels programes ha augmentat respecte a cursos anteriors i en la majoria dels casos, s'ha desenvolupat conforme es recomana des de l'ASPB.

En una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), les valoracions de l'interès, la comprensió dels continguts per part de l'alumnat, el seu grau de participació, la idoneïtat del programa (amb relació a l'edat de l'alumnat),

el contingut educatiu i la satisfacció global es van trobar entre un 7 i un 8 a tots els programes.

Per últim, els aspectes que més han agradat al professorat van ser la preparació, adequació dels materials proposats, i la participació, motivació i reflexió per part de l'alumnat. Entre els que menys, destaquen la extensió i densitat dels materials, la falta de audiovisuals i d'actualització d'alguns programes.

Conclusions i recomanacions

S'observa que globalment es manté estable la cobertura als programes amb una desigual distribució territorial, sent les cobertures més altes als barris prioritzats pel Programa Salut als Barris de Barcelona.

Les valoracions del professorat en relació als programes implementats són força bones i es constata una millora en la implementació dels programes respecte a anteriors cursos.

Es recomana d'una banda augmentar l'assistència del professorat a la formació oferta i d'altra, analitzar en profunditat la gradual disminució de cobertures dels programes de prevenció del consum de substàncies additives per tal treballar en millores per solucionar aquesta situació.

Introducció

L'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) ofereix programes de promoció de la salut a l'escola per al desenvolupament d'hàbits saludables. Els programes són implementats pel professorat amb el suport de material didàctic, assessorament i formació prèvia per part de les professionals del Servei de Salut Comunitària (SE-SAC) de l'ASPB, comptant amb elles com a referents de proximitat.

Els temes abordats pels diferents programes i el curs al que s'adrecen són:

- Promoció d'hàbits alimentaris saludables i activitat física:
 - 'Creixem sans' adreçat a l'alumnat de 4t curs d'Educació Primària
 - 'Creixem més sans' adreçat a l'alumnat de 6è curs d'Educació Primària
 - 'CANVIS' adreçat a l'alumnat de 2n curs d'Educació Secundària
- Prevenció del consum de substàncies adictives:
 - 'Pase.bcn' adreçat a l'alumnat de 1r curs d'Educació Secundària
 - 'Classe sense fum' adreçat a l'alumnat de 1r i 2n curs d'Educació Secundària
 - 'Sobre canyes i petes' adreçat a l'alumnat de 3r curs d'Educació Secundària
- Prevenció de l'embaràs adolescent i de les Infeccions de Transmissió Sexual
 - 'Parlem-ne; no et tallis!' adreçat a l'alumnat a partir de 3r curs d'Educació Secundària

En aquest informe s'ha inclòs a l'anàlisi territorial de les cobertures, a més de la distribució per districtes, la distribució segons barris prioritzats o no a l'estratègia Barcelona Salut als Barris (BSaB). Aquesta estratègia de salut comunitària es duu a terme des del 2007 en els barris més desfavorits de la ciutat. BSaB pretén millorar la salut i la qualitat de vida i reduir les desigualtats entre aquests barris i la resta de la ciutat. Actualment des de l'ASPB, es fa una

aposta per incentivar la implementació dels Programes de Promoció de la Salut a l'Escola en aquests barris prioritzats a fi de contribuir a la reducció de les desigualtats en salut existents. En aquest sentit, també es presenten les adaptacions dels programes que s'estan fent especialment en aquest territori desfavorits per aconseguir una millor adequació als diversos contextos socioeconòmics i culturals.

L'objectiu d'aquest informe és avaluar el procés d'implementació d'aquests programes durant el curs 2017-2018.

Metodologia

Les dades utilitzades per fer aquest informe provenen de quatre fonts:

- Dades de cobertura dels programes recollides a través de la inscripció de les escoles al començament del curs escolar .
- Dades d'assistència i de satisfacció recollides en les sessions de formació.
- Enquesta valoració del professorat, i en el cas del 'Parlem-ne; no et tallis', també de l'alumnat, enviada al finalitzar el curs escolar.

La metodologia emprada es basa en:

- Un anàlisi quantitatiu de freqüències per tal d'analitzar la cobertura d'escoles, d'aules, d'alumnat participant, evolució i la distribució territorial, la formació rebuda, la implementació i la satisfacció amb el programa. Per analitzar la implementació de cada unitat s'ha considerat un mínim de 40 minuts dedicats per cada sessió.
- Un anàlisi qualitatiu per identificar els punts a millorar i els punts forts i els aspectes d'aplicació dels programes.

‘Creixem sans’

Breu descripció

‘Creixem sans’ és un programa de promoció d’hàbits alimentaris saludables, activitat física i descans adreçat a l’alumnat de 4t curs d’Educació Primària.

Els objectius són:

- Adonar-se que el pes i l’alçada són una expressió clara del creixement.
- Practicar hàbits d’higiene de l’alimentació.
- Conèixer els diferents grups d’aliments, els nutrients i les seves funcions.
- Millorar els hàbits saludables d’alimentació, activitat física i descans.

Consta de nou sessions dividides en tres mòduls de treball: ‘Creixement: pes i alçada i valoració de la imatge corporal’ (amb dues sessions), ‘Alimentació i nutrició’ (amb cinc sessions) i ‘Activitat física i descans’ (amb dues sessions). El programa es complementa amb un taller opcional per famílies on es treballen temes d’alimentació, activitat física en família i descans.

Resultats

1. Cobertura

1.1 Escoles, aules i alumnat

Al llarg del curs 2017-18 van participar 67 centres escolars de primària (20% del total de Centres d’Educació Primària de Barcelona) i 2 Centres d’Educació Especial, en 105 aules i 2576 alumnes (representant el 19% de l’alumnat de 4t curs d’educació primària de Barcelona).

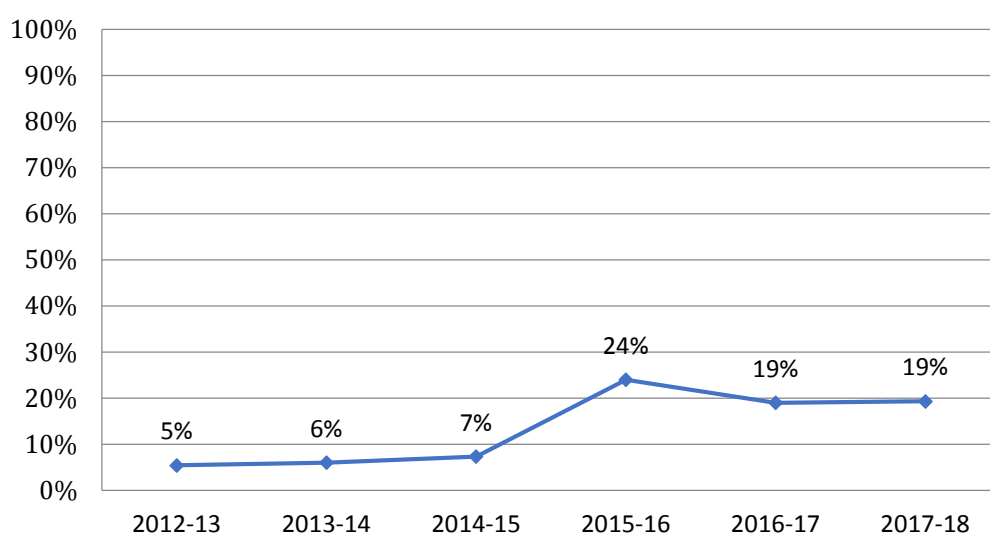
1.2 Evolució de la cobertura alumnat

El programa ‘Creixem sans’ va ser dissenyat entre 2011 i 2012, període en el què es va aplicar només en el grup d’escoles que van participar en la fase d’avaluació.

El curs 2012-13 va ser el primer en el què es va oferir a totes les escoles de la ciutat de

Barcelona. Al curs 2015-16 les inscripcions van experimentar un gran augment respecte el curs anterior (2014-15) passant d'un 7% a un 24% respectivament. Durant el curs 2016-17 van disminuir al 19%, on s'han estabilitzat aquest últim curs 2017-2018 (Figura 1).

Figura 1. Evolució del percentatge d'alumnat de 4t de Primària que participa al programa 'Creixem sans'.

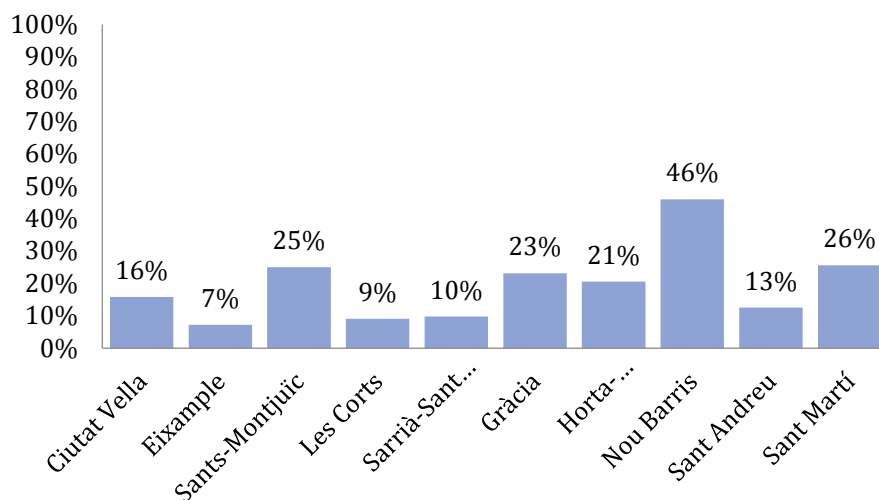

Font: Registre d'inscripcions a programes

1.3 Distribució territorial

La distribució territorial de la cobertura de centres inscrits, com es mostra a la Figura 2, va ser desigual amb un rang que oscil·lava entre el 46% a Nou Barris i un 7% a Les Corts. Dels 78 centres escolars d'Educació Primària que pertanyen als barris prioritzats pel Programa Barcelona Salut als Barris, 29 es van inscriure al programa, el que suposa el 37% dels centres d'aquests barris, molt superior al percentatge dels centres inscrits als barris no prioritzats (14%).

Figura 2. Percentatge de centres inscrits al programa 'Creixem Sans' del total de centres segons districte. Curs 2017-18.

Font: Registre d'inscripcions a programes, Curs 2017-18.

2. Valoració del programa

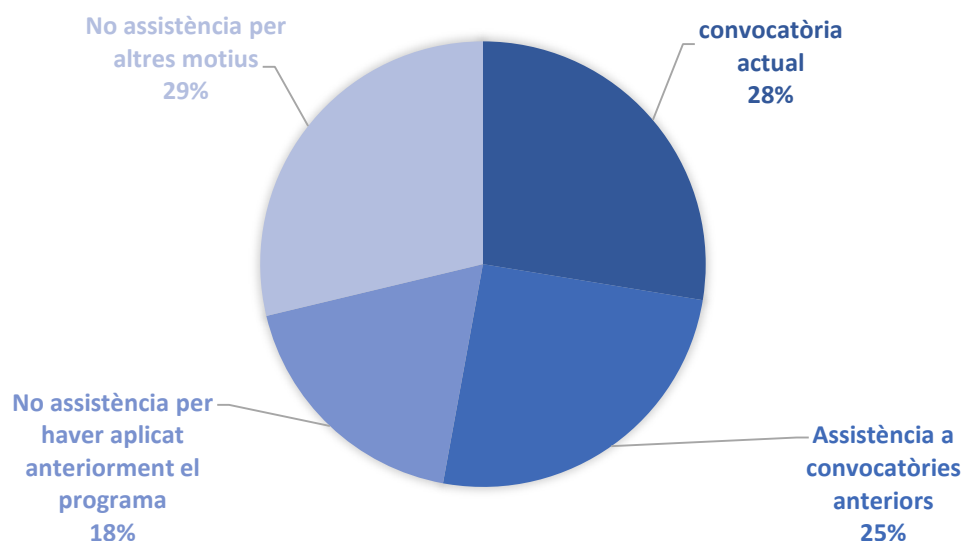
La taxa de resposta dels mestres a l'enquesta de valoració va ser del 60% (n=62), 62 mestres de 42 escoles i 1507 infants.

2.1 Formació

La formació prèvia dirigida a habilitar i assessorar als mestres en l'aplicació d'aquest programa a l'aula es fa conjuntament amb la del programa "Creixem més sans". Durant el mes de setembre de 2018 es van impartir dues edicions d'un taller de quatre hores i van assistir-hi un total de 21 docents. Tot els mestres assistents va considerar la formació molt o força interessant, útil i clara. En una escala de 0 a 10, la puntuació mitjana de satisfacció global amb la formació va ser de 9,2.

A la Figura 3 es presenta l'assistència a la formació prèvia a la implantació del programa segons l'enquesta de valoració, on es pot veure com més de la meitat dels mestres van assistir a la convocatòria actual o anteriors. La satisfacció amb la formació rebuda un cop aplicat el programa va ser de 7,3.

Figura 3. Percentatge d'assistència de mestres a la formació sobre el programa "Creixem sans" i "Creixem mes sans". Curs 2017-18.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

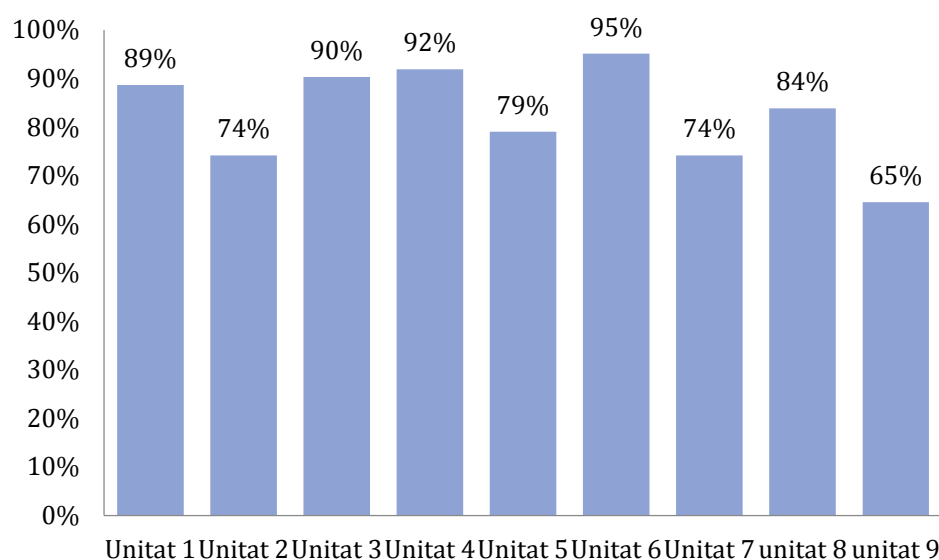
2.2 Implementació

El programa 'Creixem sans' té nou sessions dividides en tres mòduls. A la Figura 4 es presenta el percentatge d'aules on es van aplicar cadascuna de les unitats que formen el programa 'Creixem sans'. Les unitats amb compliment més baix són: la unitat 2 i la unitat 7 amb un 74%, i la unitat 9 amb compliment del 64%; aquestes unitats són les últimes de cadascú dels blocs respectivament.

El programa es va desenvolupar majoritàriament a l'espai de Tutoria (63%) i en segon lloc durant les hores de Ciències Naturals (21%). La mitjana de temps de dedicació al programa va ser de 11,4 hores.

En els tallers familiars d'aquest curs han participat un total de 15 escoles amb un total de 17 tallers, una d'educació amb necessitats especials. En total 287 famílies van participar al taller, es a dir, una mitja de 15 famílies per taller. El 100% de les famílies va trobar bé o molt bé la dinamització de les talleristes, a més el 96% va valorar com a bé o molt bé la claredat i utilitat del taller, els materials utilitzats, així com la participació de famílies i infants.

Figura 4. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Creixem Sans'. Curs 2017-18.

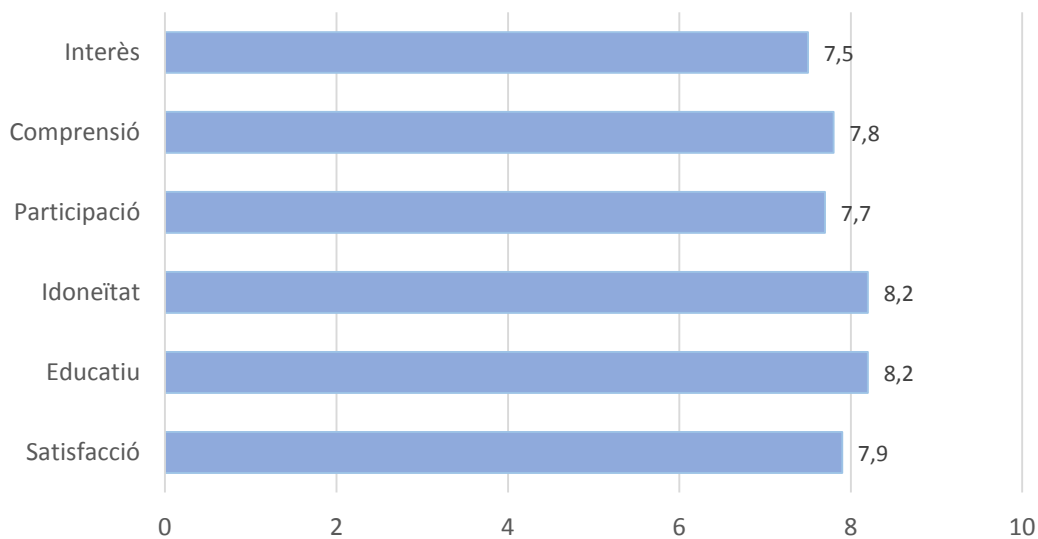

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

2.3 Satisfacció

A la Figura 5 es poden veure les valoracions dels mestres que han impartit el programa en una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), i globalment es van rebre puntuacions altes, al voltant del 8. L'interès per part de l'alumnat va obtenir la menor puntuació amb un 7,5, i la idoneïtat del programa (en relació a l'edat de l'alumnat) un 8,2. La satisfacció global pel programa va ser del 7,9. El 92% dels mestres va declarar que tornaria a implementar el programa.

Figura 5. Valoració dels mestres del programa 'Creixem Sans'. Curs 2017-18.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017 -18.

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

A la Taula 1 i a la Taula 2 es mostren els aspectes que més i que menys van agradar als mestres, recollits mitjançant preguntes obertes a l'enquesta de valoració. S'han classificat en diverses categories tots els comentaris dels mestres (primera columna), s'han comptabilitzat el nombre total de comentaris corresponents a cada categoria (segona columna) i s'ha fet una transcripció literal d'alguns dels comentaris més significatius i que representen l'opinió més freqüentment manifestada pels mestres (tercera columna).

Referent als aspectes que més van agradar s'han dividit en quatre categories que són les següents: unitats o activitats concretes, materials i organització, contingut/temes del programa, i implicació de les famílies. L'aspecte més valorat han estat les activitats o unitats didàctiques proposades. Seguidament es va destacar la sistematització i l'organització del material. Així mateix, es va destacar la implicació de les famílies, tant als tallers familiars com en el treball a desenvolupar a casa.

D'altra banda, els aspectes que menys van agradar s'han dividit en cinc categories que són les següents: implicació de les famílies, adequació del material, manca de temps, falta d'informació, i activitats concretes. Els aspectes que destaquen com a pitjors fan referència a la manca de materials audiovisuals, l'escassa participació de les famílies i la dificultat de treballar amb elles.

Taula 1. Aspectes que més han agradat. Valoració dels mestres. Programa 'Creixem sans'. Curs 2017-18.

Categoria	Nombre total de valoracions	Exemples representatius (frases textuais)
Unitats o activitats concretes	29	“La primera activitat on els alumnes han pogut veure el seu desenvolupament al llarg dels anys a partir de les fotografies i la informació que han portat”. “L’entrevista als avis”.
Materials i organització	28	“Les activitats del quadernet de l’alumne són adequades”. “El material és molt fàcil de treballar i molt entenedor pels alumnes”.
Continguts/temes del programa	24	“Que són temes molt propers a l’alumnat”. “Els continguts que el programa permet treballar, els considero molt importants pels alumnes d’aquestes edats”. “Observar com els alumnes es fan conscients del seu creixement i de la importància de cuidar-se”.
Implicació de les famílies	19	“Com s’hi implica a la família, sempre portant a un compromís de millora o un pla de millora i partint del que ja es fa”. “El taller amb les famílies. I les activitats que les famílies havien de fer a casa amb els nens”. “La relació del nens amb els pares per aprendre a menjar sa”.

Font: Enquesta d’avaluació del programa, curs 2017-18

Taula 2. Aspectes que menys han agradat. Valoració dels mestres. Programa 'Creixem sans'. Curs 2017-18.

Categoria	Nombre total de valoracions	Exemples representatius (frases textuais)
Implicació de les famílies	9	“La dificultat que hem tingut amb la participació de la família” . “Trobo que un tractament més flexible o més proper facilitaria la participació de les que es mostren sensibles amb l'acompanyament de l'aprenentatge dels seus fills”.
Adequació del material	12	“Falta material manipulatiu i més atractiu pels nens per treballar a la classe, a més seria bo que també hi hagués algunes activitats relacionades amb les noves tecnologies, a part del web de jocs”. “Algunes activitats eren massa senzilles pels alumnes de 4t de Primària. M'hagués agradat que estiguessin una mica més desenvolupades”. “Material insuficient”.
Manca de temps	5	“Suposa, per poder fer-ho bé, una dedicació important de temps i el currículum del curs és molt extens”. “No poder-ho treballar amb calma i amb temps per poder solventar interessos o dubtes amb els alumnes”.
Falta d'informació	6	“Potser, en algunes de les activitats proposades a les famílies, caldria una mica més d'informació perquè poguessin aprofundir una mica més des de casa” .
Unitats o activitats concretes	5	“Esperava més del taller amb les famílies i de les activitats alternatives que van proposar als alumnes que no participaven al taller” .

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18

‘Creixem més sans’

Breu descripció

‘Creixem més sans’ és un programa per millorar les actituds i habilitats en relació a l'alimentació, la nutrició, i a l'activitat física. Aquest programa s'implementa a 6è d'educació primària, idealment amb l'alumnat que ha participat prèviament al programa ‘Creixem sans’ implementat a 4t curs d'educació primària.

Els objectius són:

- Reforçar els efectes aconseguits amb la intervenció del programa ‘Creixem sans’.
- Promoure el desenvolupament d'una intervenció preventiva amb múltiples components (individual, escolar i comunitari) referida al sobrepès i l'obesitat entre escolars d'11 a 12 anys d'edat a fi de millorar l'alimentació, augmentar l'activitat física i les hores de son, i reduir les hores passades davant d'una pantalla.

El programa consta de tres mòduls de treball: per a tutors i tutores (amb dues sessions sobre alimentació); per als mestres d'educació física (amb una sessió dedicada a l'exercici físic i lleure saludable); i per a famílies (amb un taller per millorar l'alimentació i l'exercici físic dintre de la salut familiar).

Resultats

1.Cobertura

1.1 Escoles, aules i alumnat

Al llarg del curs 2017-18 van participar 37 centres escolars de primària (11% del total de Centres d'Educació Primària de Barcelona) i 1 Centre d'Educació Especial, participant 56 aules amb un total de 1384 alumnes, es a dir, un 11 % de l'alumnat de 6è de Primària de Barcelona ciutat.

1.2 Evolució de la cobertura

El curs 2014-15 van arribar a 6è de primària els primers alumnes que havien participat al 'Creixem sans' quan cursaven 4rt de primària. De 8 inscripcions al curs 2014-15 s'ha augmentat a 56 al curs 2017-18.

1.3 Distribució territorial

El nombre total d'inscripcions fa molt difícil analitzar les dades segons territori. No obstant això, es pot esmentar que els districtes on més escoles s'han inscrit són Sant Martí amb 12 centres i Nou Barris amb 7 centres. La cobertura de centres inscrits als barris prioritzats pel programa Barcelona Salut als Barris, va ser del 23% i del 7% als barris no prioritzats.

2. Valoració del programa

La taxa de resposta dels mestres a l'enquesta de valoració va ser del 45% (n=25), 19 escoles i un total de 598 alumnes.

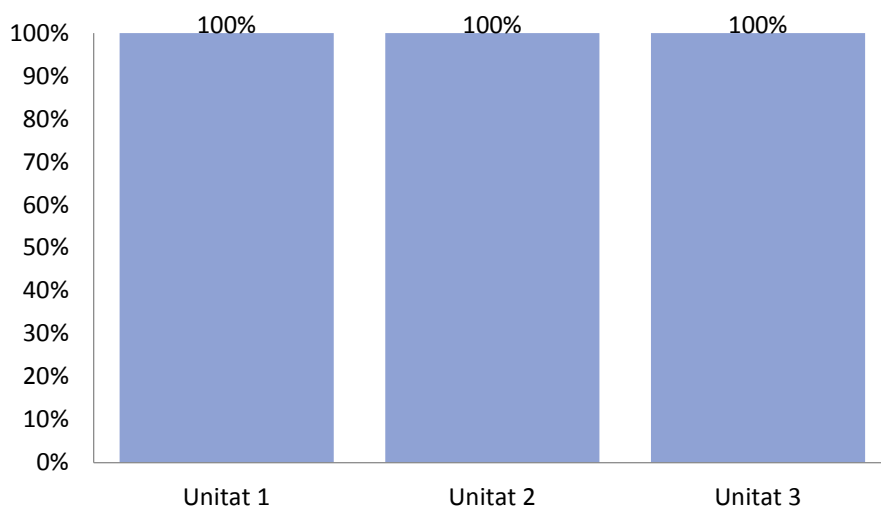
2.1 Formació

La formació prèvia per habilitar i assessorar als mestres en l'aplicació del programa es va desenvolupar conjuntament amb el programa 'Creixem sans', i les dades s'han presentat globalment en el apartat d'aquell programa .

2.2 Implementació

La implementació de les tres sessions va ser del 100% , tal com es mostra a la Figura 6. El 68% dels mestres participants van desenvolupar el programa durant l'espai de tutoria. La mitjana de temps dedicat dels mestres al programa va ser de 3,4 hores, lleugerament superior al temps requerit de 3 hores. El taller destinat a les famílies es va realitzar en 10 escoles.

Figura 6. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Creixem més sans'. Curs 2017-18.

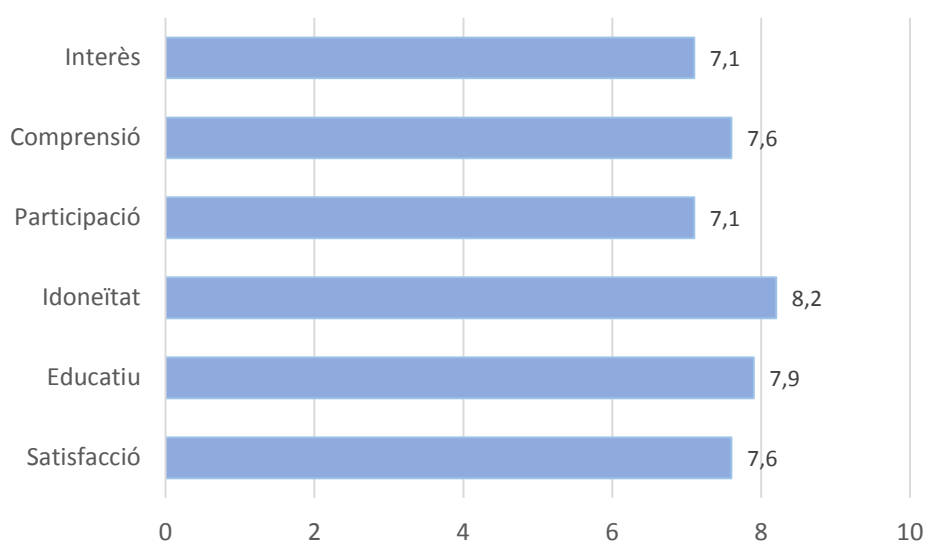

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

2.3 Satisfacció

Els mestres van valorar, en una escala de 0 a 10, molt positivament el programa amb puntuacions entre 7 i 8. Destaca la idoneïtat del programa (en relació a la edat de l'alumnat) amb una puntuació de 8,2 (Figura 7). La satisfacció global pel programa va ser de 7,6, el 84% dels mestres va declarar que tornaria a fer el programa.

Figura 7. Valoració dels mestres del programa 'Creixem més Sans'. Curs 2017-18.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

En relació als aspectes valorats positivament pels mestres destaquen les activitats realitzades durant el programa i el fet de fer reflexionar i conscienciar a l'alumnat sobre la importància de l'alimentació.

D'altra banda, com aspectes negatius van indicar el fet de que es tracta d'una temàtica que ja ha tractada anteriorment a classe, i la manca de temps per poder realitzar tot el programa.

Breu descripció

El 'Pase. bcn' és un programa de prevenció del consum de substàncies adictives, centrat en el tabac i alcohol, indicat per escolars de 1r curs d'ESO.

Els objectius generals d'aquest programa són:

- Reduir la freqüència del tabaquisme de les persones fumadores habituals.
- Evitar el consum abusiu de begudes alcohòliques.
- Reforçar les actituds contràries al consum de substàncies adictives.

Consta de sis sessions a l'aula impartides en una hora aproximadament cadascuna. Encara que la venda de tabac i alcohol és prohibida a menors, aquestes dues substàncies adictives són les més consumides en aquesta etapa de la vida i també, en general, per part de tota la societat.

Resultats

1.Cobertura

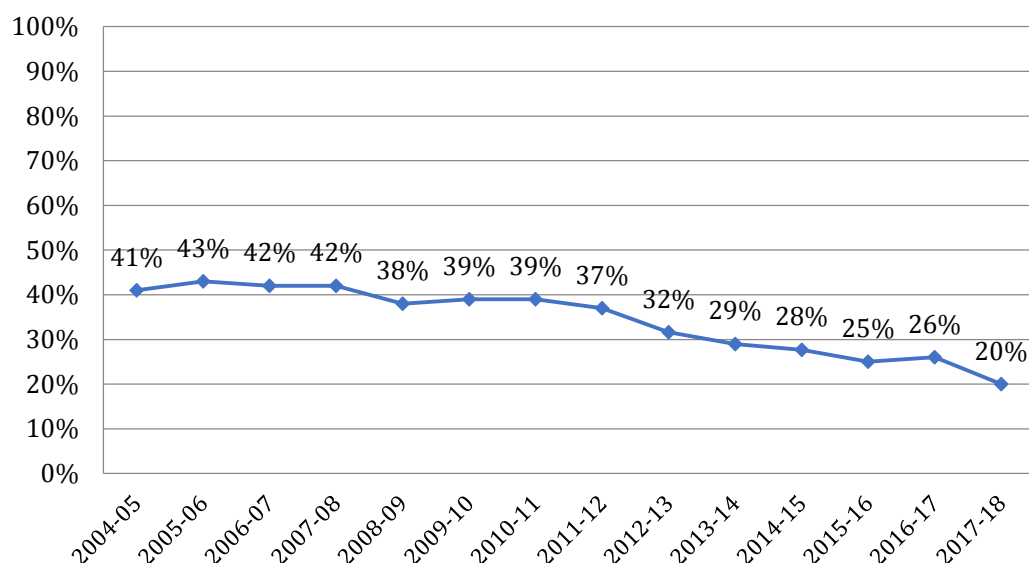
1.1 Escoles, aules i alumnat

Al llarg del curs 2017-18 van participar al programa 'Pase.bcn' 44 centres escolars d'ESO que representen el 20% dels centres d'ESO que hi ha a la ciutat de Barcelona, i un centre d'Educació Especial. La intervenció va arribar a 2671 escolars, que suposen el 20% dels alumnes de 1r curs d' ESO de la ciutat.

1.2 Evolució de la cobertura

A la Figura 8 s'il·lustra l'evolució de la cobertura al llarg dels últims anys, que ha anat disminuint paulatinament, sobretot a partir del curs 2012-13.

Figura 8. Evolució del percentatge d'alumnat de primer d'ESO que participa al programa 'Pase.bcn'

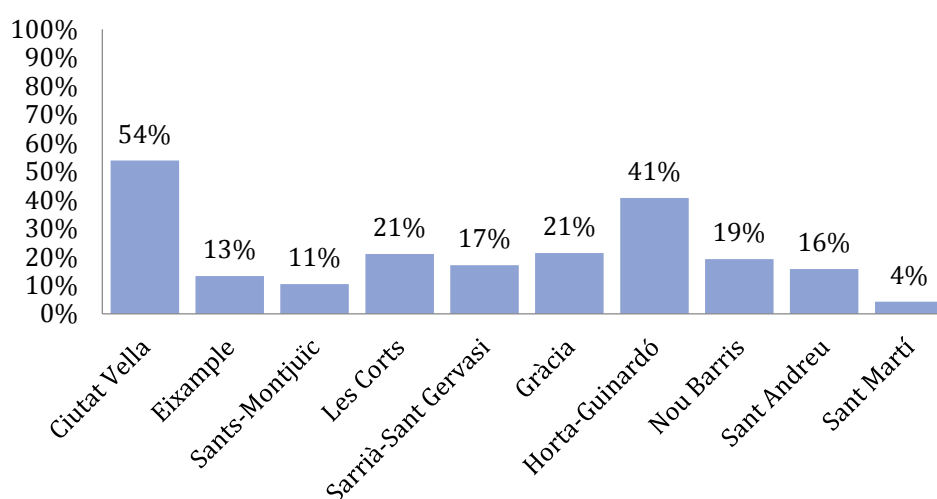

Font: Registre d'inscripcions a programes.

1.3 Distribució territorial

La participació en el programa depenent del districte oscil·la entre un 4% a Sant Martí, fins el 54% al Ciutat Vella (Figura 9).

Figura 9. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Pase.bcn' segons districtes. Curs 2017-18.

Font: Registre d'inscripcions a programes, Curs 2017-18.

Per barris, 15 dels centres escolars que pertanyen als barris prioritzats pel Programa Barcelona Salut als Barris es van inscriure al programa, el que suposa el 31% dels centres d'ESO d'aquests barris, mentre que als barris no prioritzats es van inscriure 29 centres d'ESO (22% dels centres d'ESO) i un centre d'Educació Especial.

2. Valoració del programa

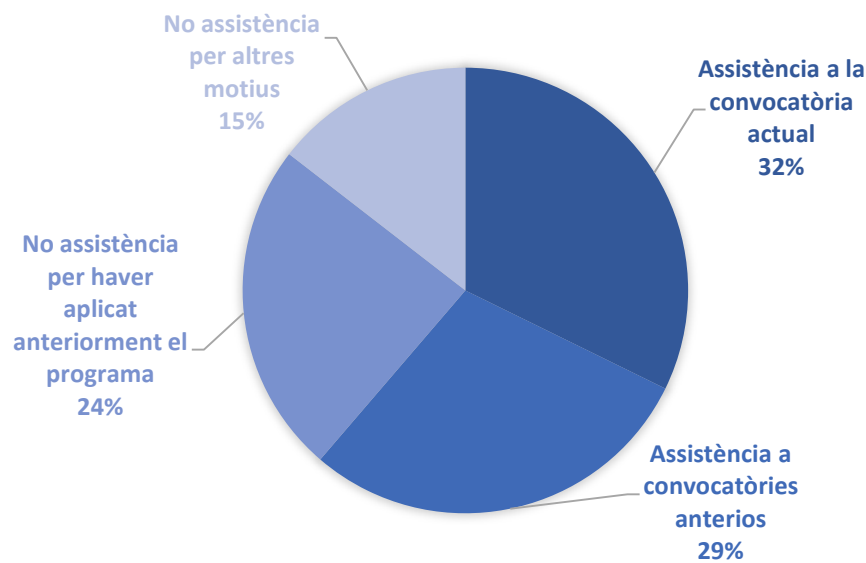
Les valoracions provenen de les 62 enquestes fetes pel professorat que ha implementat el programa (61% de l'inscrit) i va treballar amb 1.687 alumnes en 33 centres educatius.

2.1 Formació

La formació prèvia es va impartir el mes de novembre de 2017, i va consistir en un taller de formació del qual se'n van fer dues edicions en les què van participar 15 docents. El 100% del professorat considera la formació molt o força interessant i un 93% la considera molt o força útil, clara i pràctica. En una escala del 0 al 10 la puntuació mitjana de satisfacció global amb els tallers va ser de 8,1.

Al voltant del 60% del professorat que va emplenar l'enquesta de valoració va assistir, aquest curs o en un curs anterior, a la formació prèvia a l'aplicació del programa (Figura 10). Cal destacar que un 24% del professorat no havia rebut la formació però ja havia aplicat anteriorment el programa. La satisfacció amb la formació rebuda (un cop aplicat el programa) va obtenir una puntuació mitjana de 8,2.

Figura 10. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa "Pase.bcn". Curs 2017-18

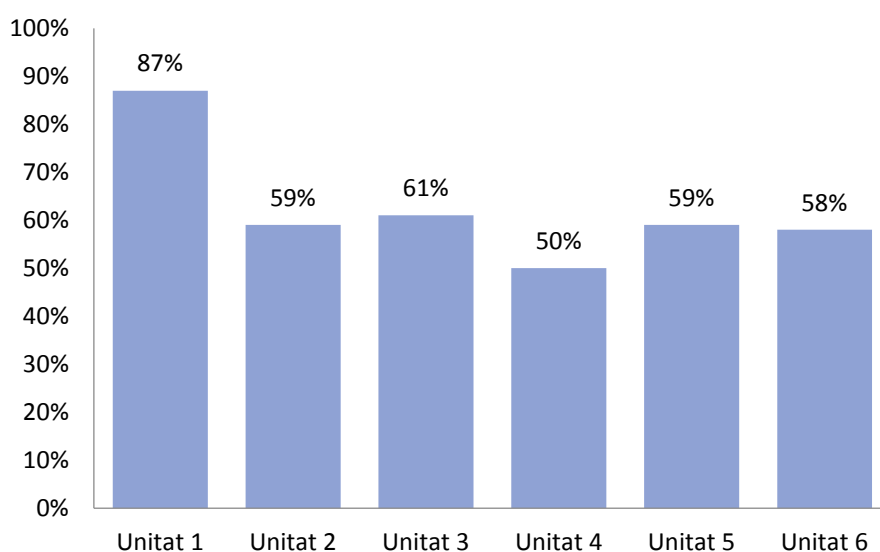
Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

2.2 Implementació

A la Figura 11 es presenta el percentatge d'aules a les quals es van aplicar les unitats que formen el programa 'Pase.bcn'. De les sis unitats a realitzar amb l'alumnat, excepte la primera que la van fer la gran majoria dels grups (87%), la resta d'unitats les va fer al voltant del 60% dels grups.

Tot i que es recomana de forma general aplicar el programa a 1r curs d'ESO, també es va aplicar a sis grups de 2n curs d'ESO i dos de 6è de primària. El 58% del professorat participant va desenvolupar el programa durant l'espai de tutoria. La mitjana de temps de dedicació al programa per part del professorat va ser de 7,5 hores, sent 6 les mínimes requerides.

Figura 11. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2017-18

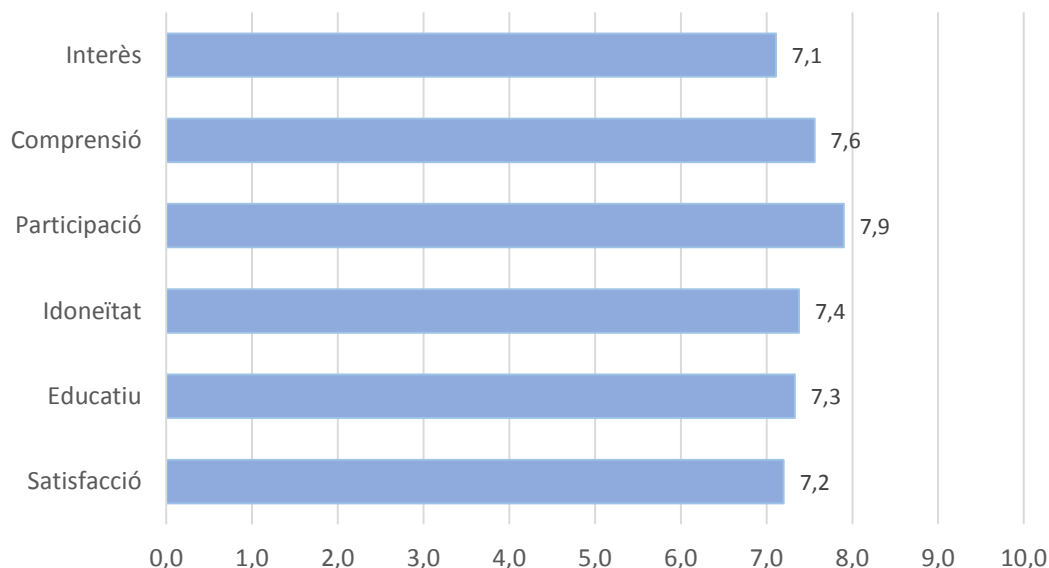

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

2.3 Satisfacció

Les valoracions del professorat, en una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), van oscil·lar entre el 7,1 i 7,5 (interès i comprensió del programa respectivament) i el 7,9 (grau de participació de l'alumnat) (Figura 12). La satisfacció global pel programa va rebre una puntuació mitjana 7,2. El 89% del professorat va declarar que tornaria a implementar el programa. Els motius més assenyalats per no tornar a fer-ho són que 'no s'adequa a les necessitats e interessos de l'alumnat' i 'la falta de temps'.

Figura 12. Valoració del professorat del programa 'Pase.bcn'. Curs 2017-18.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

A la Taula 3 i la Taula 4 es mostren els aspectes que més i que menys van agradar al professorat, recollits a una enquesta mitjançant preguntes obertes. S'han classificat en diferents categories tots els comentaris del professorat (primera columna), s'ha comptabilitzat el nombre total de comentaris corresponents a cada categoria (segona columna) i s'ha fet una transcripció literal d'alguns dels comentaris més significatius i que representen l'opinió més freqüentment manifestada pel professorat (tercera columna).

Pel que fa als aspectes que més han agradat s'han dividit en quatre categories que són les següents: Activitat de role-playing, altres activitats proposades, material proporcionat i temàtica i contingut. Cal destacar que el més valorat han estat les activitats de roleplaying empleades durant el programa, qualificades com dinàmiques i participatives. Seguidament, es destaca com a positiu el material proporcionat a l'alumnat per realitzar el programa com el dossier d'activitats i la guia didàctica del professor qualificats com un bon recurs, clar, entenedor i ben elaborat.

D'altra banda, els aspectes que menys han agradat s'han dividit en quatre categories també que són les següents: falta d'actualització del material, especialment el material audiovisual de la unitat 3, la unitat 2 "Cerca d'informació per la seva densitat i extensió, i per últim, la idoneïtat a l'alumnat. També fan referència a la dificultat per accedir a les pàgines web i sent el contingut d'aquestes de difícil llenguatge per l'alumnat.

Taula 3. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2017-18.

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Les activitats de role playing	16	"S'escenifiquen situacions que podrien viure els nostres alumnes i han de prendre decisions o bé observar les decisions que prenen els companys des d'un punt de vista objectiu . "El role playing fa reflexionar a l'alumnat, el fa participar". "Les activitats de role playing. Els permetia posar-se en situació i debatre".
Altres activitats proposades	14	"Buscar anuncis de l'alcohol i tabac". "El termòmetre on s'han adonat de les hores que pateixen el fum del tabac sense que ells fumin".
Temàtica i contingut	12	"La selecció dels temes tractats". "La flexibilitat per a adaptar-lo a les necessitats del grup i dels alumnes en particular". "Que els alumnes siguin conscients dels perills reals del tabac".
Material proporcionat	8	"Els materials per poder treballar amb l'alumnat i els temes d'interès tractats".

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

Taula 4. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2017-18

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Falta d'actualització del material	21	"Els materials són molt obsolets i poc atractius per l'alumnat". "Potser caldria digitalitzar més els continguts".
Unitat 3	10	"Els vídeos s'haurien de canviar". "No m'agrada la part dels vídeos, ja que els trobo bastant antics i costa molt enganxar-los. Potser caldria modernitzar-los (o substituir-los pels role-playing)". "La pel·lícula és molt antiga, no connecta amb els alumnes actuals".
Densitat i extensió	10	"La quantitat de preguntes, pels alumnes, en algunes ocasions els hi pot resultar una mica llarg i pesat".
Idoneïtat del grup d'alumnes	21	"No és idoni per aquesta franja d'edat. És un tema que encara no està del tot en les vides dels alumnes de 11-12 i 13 anys. Tenen escàs coneixement. No saben respondre, tenir coneixements ni motivació davant aquesta inseguretat".

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18

‘Classe sense fum’

Breu descripció

El ‘Classe sense fum’ (CSF) és un programa de prevenció del tabaquisme indicat per escolars de 1r i 2n d'ESO que complementa i reforça al programa ‘Pase.bcn’. El seu objectiu és que l'alumnat no comenci a fumar, i retardar l'inici del consum de tabac. L'alumnat i professorat d'una classe es comprometen a estar sense fumar durant el present curs, per un període no inferior a sis mesos. El compromís implica:

- Mantenir la decisió de no fumar fins al final del concurs.
- Elaborar un eslògan/vídeo sobre la prevenció del tabaquisme que els identifiqui com a grup, que consistirà en una activitat gràfica que animi la gent jove a no fumar.

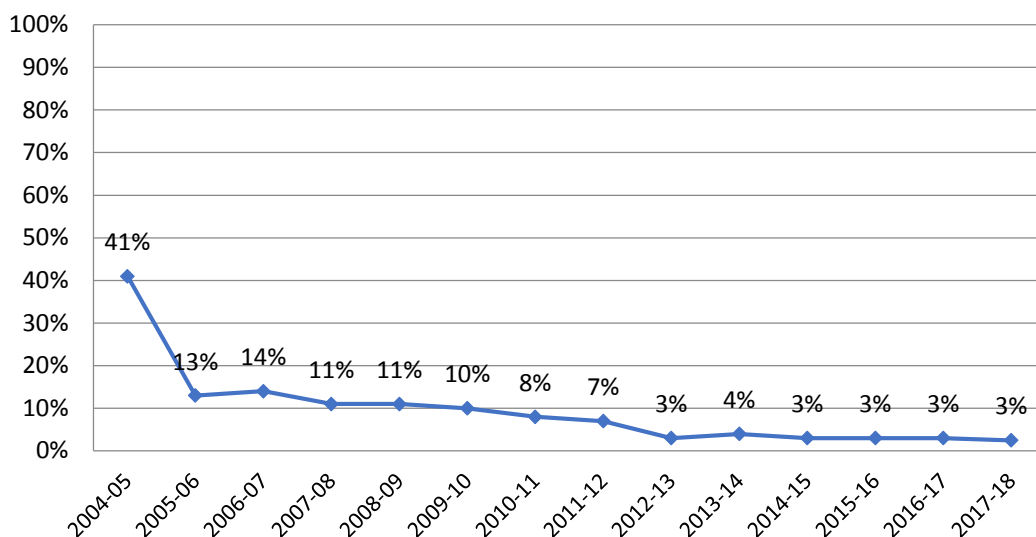
L'alumnat signa el seu compromís i n'informen a les seves famílies. La competició es basa en la responsabilitat i confiança mútues. Aquesta decisió la reforça la persona educadora a l'aula, de manera regular, amb debats sobre el tema del tabac. Totes les aules que estiguin sense fumar durant el concurs i hagin elaborat l'eslògan entren en un sorteig que organitza el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, en el què col·labora l'ASPB. Es premia la classe amb el millor eslògan/vídeo d'entre tots els grups participants. S'ofereix una carpeta amb les bases del concurs i impresos de seguiment, i un material de suport per al professorat. Hi ha premis com incentius. Es lliura un diploma acreditatiu de la participació a cada escola.

El concurs va iniciar-se a 19 països europeus, coordinats per l'ITF-Nord de Kiel (Alemanya) (*Smoke-free Class Competition*). A Espanya, a més de Catalunya, van participar altres sis Comunitats Autònomes, una província i tres ciutats (Clase sin Humo). L'avaluació de la competició des de l'any 1997 va demostrar la seva efectivitat per prevenir l'inici del tabaquisme. Actualment el programa continua implantat a diferents països europeus.

Resultats

Al llarg del curs 2017-18 van participar al programa 'Classe sense fum' 4 centres escolars (2% dels centres de primer curs d'ESO de la ciutat) amb 12 aules. La intervenció va arribar a 332 escolars (3% dels alumnes de primer curs d'ESO de la ciutat). El programa té una tendència a la baixa, de manera que ha passat de tenir una cobertura del 41% d'alumnes de 1r d'ESO al curs 2004-05 fins al 3% al darrer curs 2017-18 (Figura 13).

Figura 13. Evolució del percentatge d'alumnes que participen al programa 'Classe sense fum'.

Font: Registre d'inscripcions a programes, curs 2017-18.

‘CANVIS’

Breu descripció

El ‘CANVIS’ és un programa de promoció d’hàbits alimentaris i activitat física més saludables per a adolescents de 2n curs d’ESO.

Els objectius d’aquest programa són:

- Promoure comportaments més sans en relació a l’alimentació mitjançant la millora de les actituds, els coneixements i les intencions, així com la facilitació de recursos a l’entorn.
- Desenvolupar una valoració més positiva del propi cos i la pròpia personalitat en el període de canvis que es produeixen a l’adolescència.
- Promoure comportaments més sans en relació a l’activitat física mitjançant la millora de les actituds, el coneixements i les intencions, així com la facilitació de recursos a l’entorn.

Consta de vuit sessions, cadascuna d’uns 50 minuts mínim, i es pot desenvolupar en unes 8-10 hores lectives.

Al curs 2017-18 s’ha desenvolupat la versió ja actualitzada del programa i s’ha implementat com a pilot en escoles de diversos contextos escolars. En aquesta actualització s’han incorporat al programa les perspectives de gènere, intercultural i de diversitat funcional, a més s’han actualitzat les unitats, afegint-hi nous continguts a treballar com la influència de les xarxes socials a la salut de l’alumnat, i finalment, s’han afegit materials audiovisuals per complementar els materials i adaptar-los millors a les diverses necessitats de l’alumnat.

Resultats

1.Cobertura

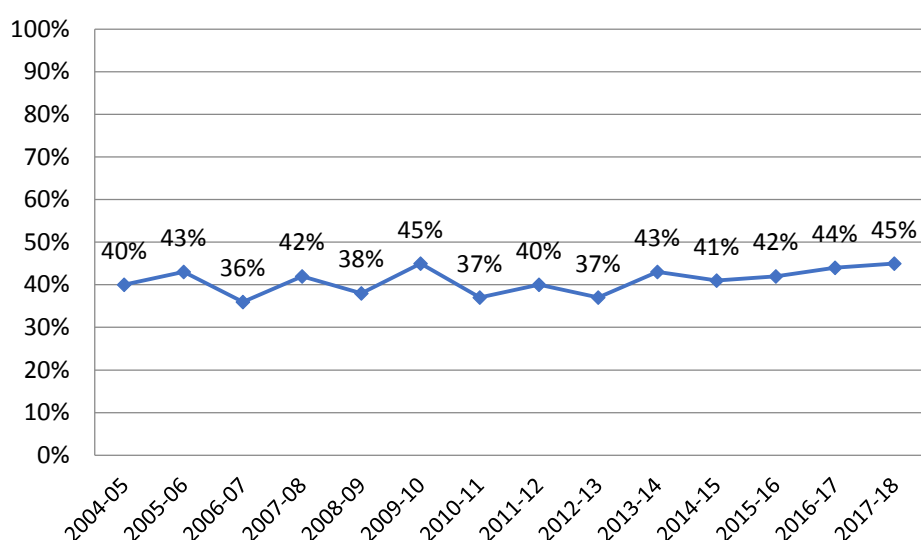
1.1 Escoles, aules i alumnat

Durant el curs 2017-18 van participar al programa 'CANVIS' 78 centres escolars d'ESO (35% dels centres d'ESO de la ciutat de Barcelona) i un centre d'Educació Especial. La intervenció va arribar a 224 aules, 5918 alumnes (45% de l'alumnat de 2n curs d'ESO).

1.2 Evolució de la cobertura

A la Figura 14 s'observa una evolució al voltant del 40%, de l'alumnat de 2n d'ESO que participa al 'CANVIS' al llarg dels últims anys, sent la cobertura més alta de tots els programes. Caldria destacar un lleuger augment de les inscripcions als darrers cursos fins arribar al 45% del curs 2017-18.

Figura 14. Evolució del percentatge d'alumnat de segon d'ESO que participa al programa 'CANVIS'

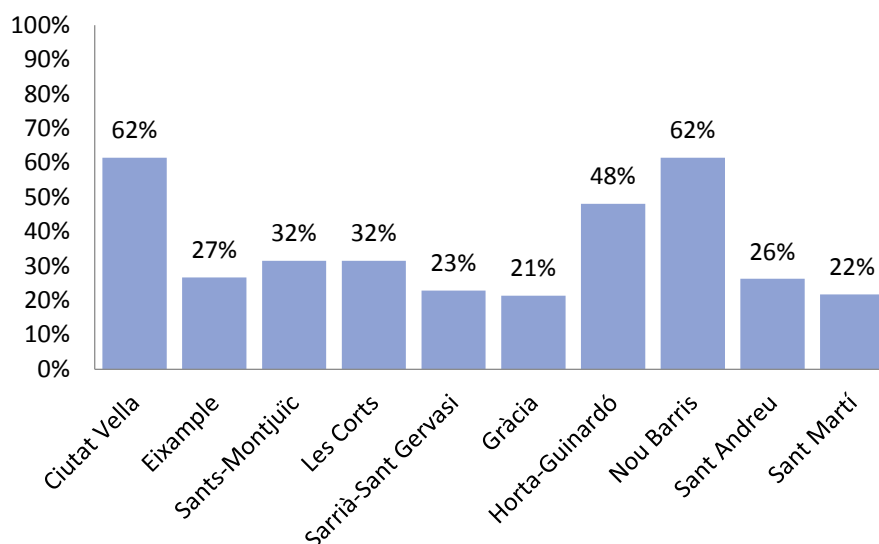
Font: Registre d'inscripcions a programes

1.3 Distribució territorial

La distribució territorial de la cobertura de les escoles, com es mostra a la Figura 15, va ser desigual amb un rang que oscil·lava entre el 21% a Gràcia, 22% a Sant Martí i el 23% a Sarrià-Sant Gervasi i el 62% de Nou Barris i Ciutat Vella. Per barris, 22 centres escolars d'ESO dels barris prioritzats pel Programa Barcelona Salut als Barris es van inscriure al programa 'CANVIS', el que suposa una cobertura del

46%, front al 32% del barris no prioritzats, on un total de 56 centres d'ESO i un centre d'Educació Especial es van inscriure.

Figura 15. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'CANVIS' segons districtes. Curs 2017-18.

Font: Registre d'inscripcions a programes, Curs 2017-18.

2. Valoració del programa

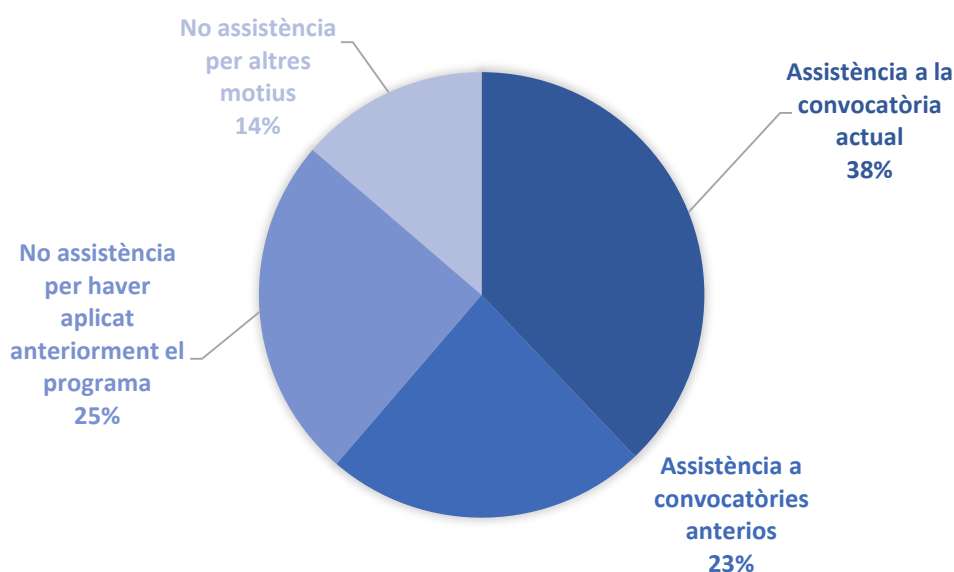
La taxa de resposta del professorat a l'enquesta de valoració va ser del 56% (n=126). Aquest professorat va treballar amb 4.031 alumnes en 59 centres escolars.

2.1 Formació

La formació prèvia es va impartir al mes de novembre de 2017, consistint en un taller de formació del qual se'n van fer tres edicions i van assistir 63 docents. El 100% del professorat assistent va trobar els tallers molt o força interessants, el 98% molt o força útils, el 95% molt o força pràctics i el 97% molt o força clars. En una escala del 0 al 10 la puntuació mitjana de satisfacció global amb els tallers va ser de 8,8.

Com es pot veure a la Figura 16, un 38% del professorat afirmava haver assistit a la formació realitzada prèviament a l'inici del programa en aquest curs i un 23% ho havia fet a cursos anteriors. La satisfacció amb la formació rebuda un cop aplicat el programa va ser de 8,2.

Figura 16 Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa "CANVIS". Curs 2017-18

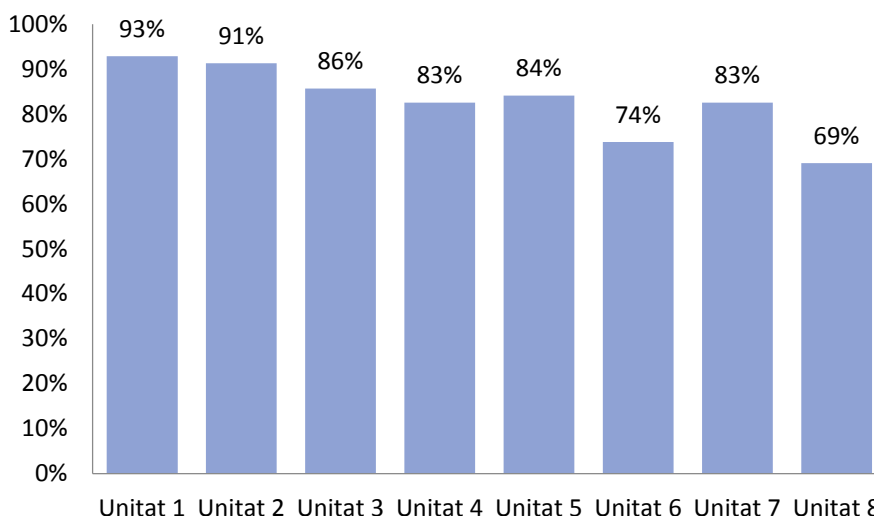

Font: Registre d'inscripcions a programes, curs 2017-18.

2.2 Implementació

La figura 17 representa el percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. El programa Canvis està dividit en quatre blocs, amb dos unitats cadascú, la primera de cada bloc es la mínima a desenvolupar i la segona es recomana fer-la. La proporció de grups que fan les unitats disminueix lleugerament a mesura que avança el programa. Les unitats que menys es treballen són la 6 i la 8 (que són les dues unitats recomanades dels blocs d'alimentació i xarxes socials, respectivament) amb un 74% i el 69% dels grups que les fan respectivament.

Figura 17. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'CANVIS'. Curs 2017-18.

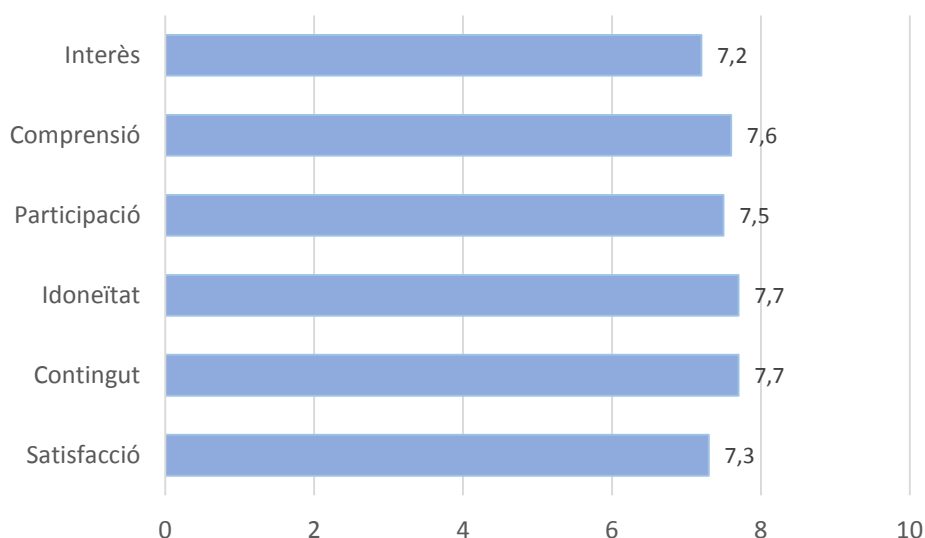
Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18

Tot i que es recomana de forma general aplicar el programa a 2n curs d'ESO, un 19% dels aules el va aplicar a 1r d'ESO, i tres aules el van aplicar a 3r d'ESO. El 56% del professorat participant va desenvolupar el programa durant l'espai de Tutoria i un 14% a Ciències Naturals. La mitjana de temps de dedicació del professorat al programa va ser de 7,6 hores, sent 8 hores la dedicació recomanada.

2.3 Satisfacció

Globalment, tant la percepció del professorat respecte a l'acceptació de les activitats per part de l'alumnat, com les valoracions vers els continguts del programa, van rebre bones puntuacions (Figura 18). En una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), l'interès va rebre la puntuació més baixa amb una mitjana de 7,2 mentre la idoneïtat del programa (amb relació a l'edat de l'alumnat) van obtenir la millor valoració amb un 7,7 de puntuació mitjana. El 95% del professorat tornaria a implementar el programa.

Figura 18. Valoració del professorat del programa 'CANVIS'. Curs 2017-18.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

A la Taula 5 i la Taula 6 es mostren els aspectes que més i que menys van agradar al professorat. S'han classificat en diferents categories tots els comentaris del professorat (primera columna), s'ha comptabilitzat el nombre total de comentaris corresponents a cada categoria (segona columna) i s'ha fet la transcripció literal d'alguns dels comentaris més significatius i que representen l'opinió més freqüentment manifestada pel professorat (tercera columna).

Pel que respecta als aspectes que més han agradat, s'han dividit en quatre categories, que són les següents: adequació dels continguts en relació a l'edat de l'alumnat, participació i reflexió de l'alumnat, unitats i activitats específiques, i per últim, els materials proporcionats. Respecte a les unitats concretes que han estat assenyalades com el que més ha agradat, si bé s'han classificat en una mateixa categoria, les respostes han sigut molt heterogènies i totes les unitats han sigut esmentades per igual. Cal destacar la idoneïtat dels continguts treballats per la seva rellevància e interès, així com la possibilitat de tenir un espai on reflexionar conjuntament i obertament envers aquests temes.

D'altra banda, els aspectes que menys han agradat s'han ordenat en quatre categories: actualització dels materials, continguts, el bloc de nutrició i activitat física i la manca de temps per dur a terme el programa.

Taula 5. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'CANVIS'. Curs 2017-18.

Categoria	Nombre total de co-mentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Adequació dels continguts	33	"Molt proper a la realitat dels alumnes". "L'adequació a la problemàtica de l'edat, les activitats i dinàmiques". "El moment o l'etapa ha sigut molt oportuna".
Participació i reflexió de l'alumnat	30	"La implicació del la majoria dels alumnes- Ha estat un tema que els hi ha resultat molt interessant". "Reflexió sobre els canvis que estan visquin a tots els nivells". "Autoconeixement que l'alumnat fa de si mateix". "Ha estat força didàctic, entretingut i aplicable. Els alumnes han participat ' s'han engrescat amb les activitats".
Unitats i activitats específiques	24	"La part de valoració personal i d'alimentació i nutrició". "Activitat visual de la publicitat".
Materials proporcionats	32	"La manera de presentar, el contingut, els recursos materials han estat molt variats". "Els llibres de treball (un per cada alumne) que van poder portar-se a casa per comentar-los a la famíia".

Font: Enquesta d'avaluació del programa, Curs 2017-18.

Taula 6. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'CANVIS'. Curs 2017-18.

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Actualització materials	33	"El material potser s'hauria d'anar modernitzant". "Actualitzar el material mitjançant vídeos i petits documentals".
Bloc de nutrició i activitat física	15	"Em costaria fer jo la part de l'alimentació perquè no em sento prou preparada i la trobo una mica massa llarga". "La part que menys utilitat ha tingut ha estat la de alimentació i nutrició perquè molts dels continguts es treballen a primària i a matèries com ciències".
Manca de temps	16	"Una mica llarg per tota la feina que tenim a les tutories, però està organitzat de manera que es pot adaptar al temps del què disposem".
Continguts	11	"Algunes activitats els hi ha costat d'entendre". "A vegades era molt feixuc i poc entenedor pels alumnes".

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

‘Sobre canyes i petes’

Breu descripció

Es tracta d'un programa de prevenció del consum d'alcohol i cànnabis adreçat a joves de 3r curs d'ESO.

L'objectiu general d'aquest programa és:

- Orientar mitjançant una reflexió sobre la problemàtica pròpia de l'edat de l'alumnat, la conducta en relació a diverses situacions conflictives, algunes de les quals tenen relació amb el consum de drogues.

Consta de cinc sessions cadascuna de 1-2 hores, aproximadament, per tant es pot desenvolupar en 5-10 hores.

Resultats

1.Cobertura

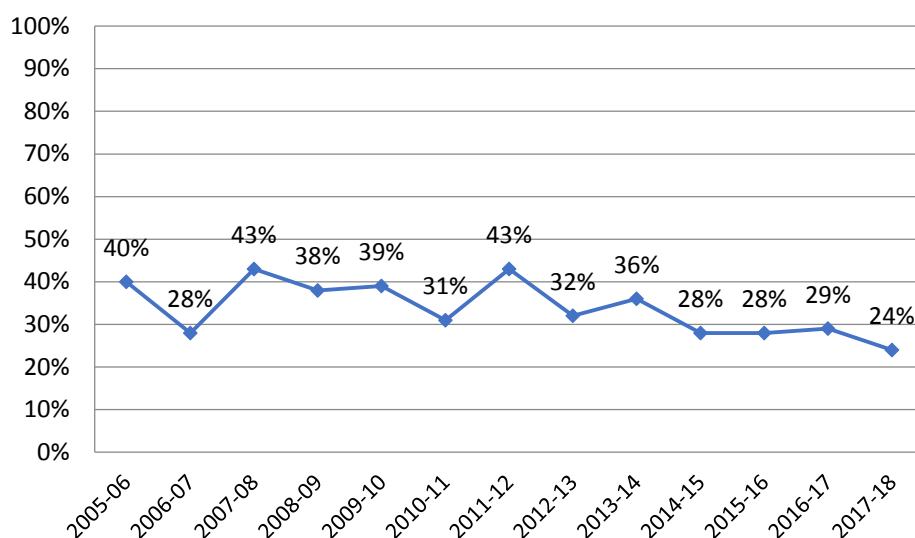
1.1 Escoles, aules i alumnat

Durant el curs 2017-18 van participar 119 aules de 49 centres escolars d'ESO (22% dels centres d'ESO de Barcelona) i un centre d'Educació Especial. La intervenció va arribar a 3230 escolars (24 % de l'alumnat de 3r curs d'ESO de Barcelona).

1.2 Evolució de la cobertura

Com es pot observar a la Figura 19 les xifres de cobertura d'aquest programa són molt fluctuants. Al curs 2017-18 la cobertura de l'alumnat s'ha disminuït lleugerament al 24% després d'haver-se estabilitzat els últims tres cursos al voltant del 29%.

Figura 19. Evolució del percentatge de l'alumnat de tercer d' ESO que participen al programa 'Sobre canyes i petes'

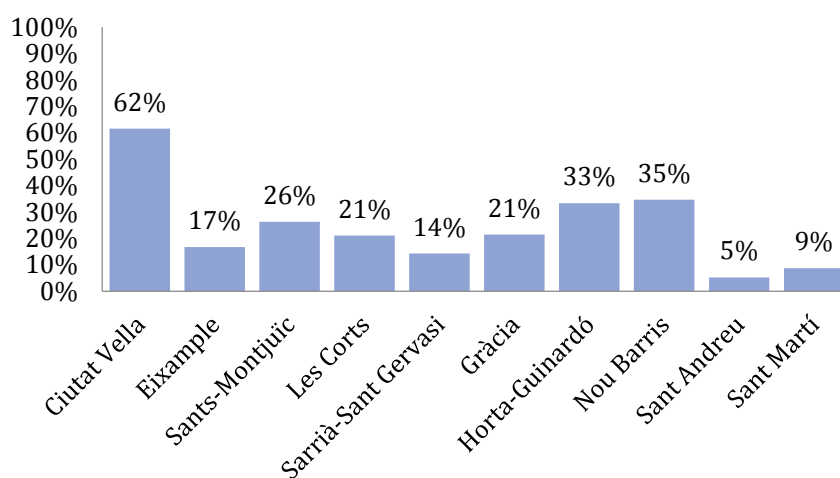

Font: Registre d'inscripcions a programes.

1.3 Distribució territorial

La participació en el programa va ser depenent del districte a la ciutat, com en altres programes, Ciutat Vella va tenir la major cobertura (62%) i Sant Andreu la més baixa (5%) (Figura 20).

Figura 20. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Sobre canyes i petes' segons districtes. Curs 2017-18.

Font: Registre d'inscripcions a programes, Curs 2017-18

Per barris, 16 centres escolars dels barris prioritzats per Programa Barcelona Salut als Barris es van inscriure al programa 'Sobre canyes i petes', el que suposa una cobertura del 33%, front al 19% del barris no prioritzats, on un total de 33 centres d'ESO i un centre de Programes de Formació e Inserció es van inscriure.

2. Valoració del programa

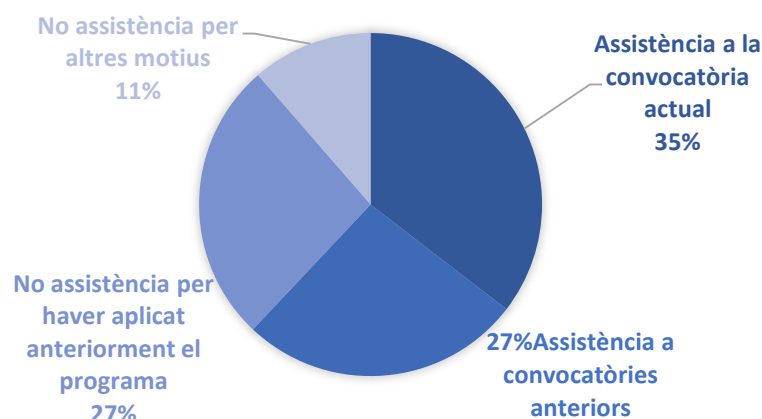
La taxa de resposta del professorat a l'enquesta de valoració va ser de 66% (n=79). El professorat ha treballat amb 2.260 alumnes, en 38 centres escolars.

2.1 Formació

La formació prèvia es va impartir durant el mes de novembre de 2017, consistint en un taller de formació del qual se'n van fer dues edicions i van participar 11 docents. Gairebé el 100% del professorat va trobar el taller molt o força interessant, útil, clar. En una escala del 0 al 10 la puntuació mitjana de satisfacció global del taller va ser de 9.

Com veiem a la Figura 21, segons l'enquesta de valoració, el 35% del professorat va assistir a la formació realitzada prèviament a l'inici del programa aquest curs i un 27% més ho havia fet en anteriors edicions. La satisfacció amb la formació rebuda un cop aplicat el programa va ser de 7'9.

Figura 21. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2017-18.

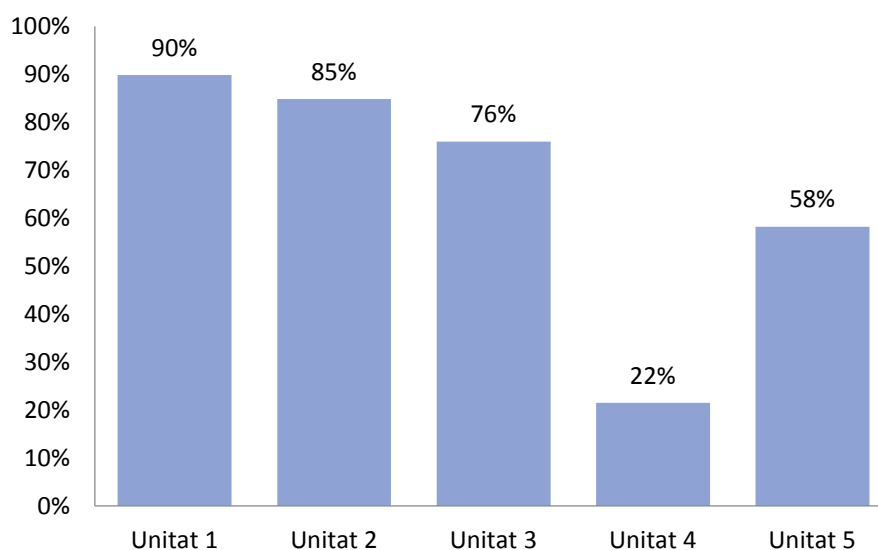

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

2.2 Implementació

A la Figura 22 es representa el percentatge d'aules on es va aplicar les diferents unitats. S'observa com el compliment de les unitats és prou elevat, encara que destaca el baix compliment de la unitat 4 que tracta les habilitats socials per a fer front a la pressió de grup a través del role-playing.

Figura 22. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2017-18.

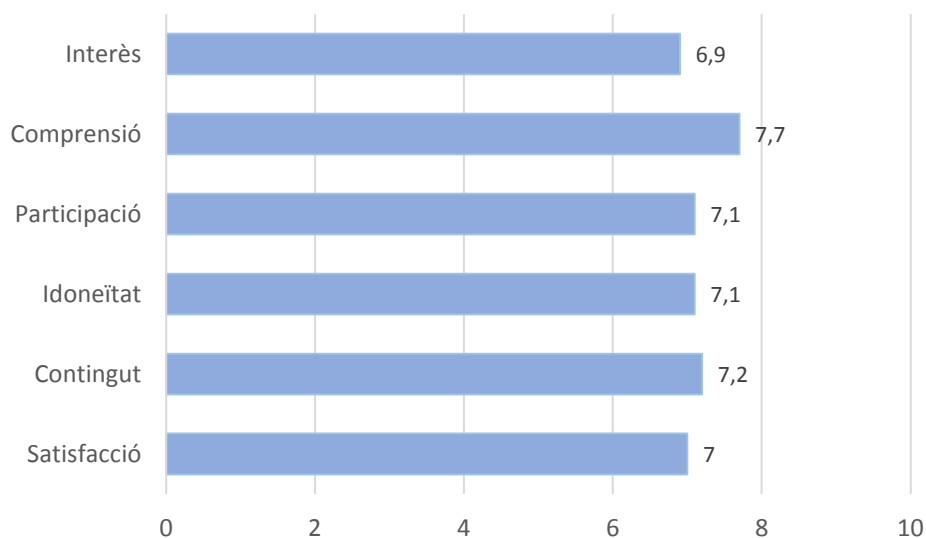
Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

Tot i que es recomana de forma general aplicar el programa a 3r d'ESO, un 5% de les aules eren de 2n d'ESO i 2 aules (2%) a 1r de Batxillerat. El 48% del professorat va desenvolupar el programa durant l'espai de Tutoria. La mitjana de temps de dedicació del professorat al programa va ser de 5,8 hores, sent 5 hores el mínim recomanat.

2.3 Satisfacció

Las valoracions del professorat respecte al programa, en una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), van estar al voltant del 7 (Figura 23). L'interès va rebre la puntuació menor amb una mitjana de 6,9 i per contra la comprensió dels continguts per part de l'alumnat va obtenir la major puntuació mitjana amb un 7,7. El grau de satisfacció global pel programa va rebre una puntuació mitjana de 7. Cal destacar que el 91% del professorat va declarar que tornaria a aplicar el programa.

Figura 23. Valoració del professorat del programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2017-18.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

A la Taula 7 i a la Taula 8 es mostren els aspectes que més i que menys van agradar al personal educatiu que ha impartit el programa, recollits a l'enquesta d'avaluació mitjançant pregunta oberta. S'han classificat en diferents categories tots els comentaris del professorat (primera columna), s'han comptabilitzat el nombre total de comentaris corresponents a cada categoria (segona columna) i s'ha fet la transcripció literal d'alguns dels comentaris més significatius i que representen l'opinió més freqüentment manifestada pel professorat (tercera columna).

Referent als aspectes que més han agradat s'han dividit en les següents categories; adequació dels continguts, unitats i activitats, el material proporcionat, i per últim el debat i la participació de l'alumnat. Cal destacar que el més valorat ha estat l'adequació del programa als interessos i necessitats de l'alumnat. Les unitats s'han classificat dins d'una mateixa categoria però les respostes han sigut molt heterogènies i totes les unitats han sigut esmentades per igual. També es valora positivament els materials treballats i l'interès que desperta a l'alumnat.

D'altra banda, als aspectes que menys han agradat també s'han dividit en tres categories que són: problemes amb el material o falta d'actualització d'aquest, unitats i activitats, extensió del programa. Els aspectes pitjors valorats son per una banda la necessitat d'actualització dels recursos i materials audiovisuals i per altre la manca de temps per dur a terme el programa i/o considerar-lo massa extens.

Taula 7. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2017-18

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Adequació dels continguts	16	"Conscienciar els alumnes sobre la importància de la salut i que entenguin els efectes nocius d'aquestes substàncies". "El vocabulari adient emprat pel programa per l'edat dels nois i noies".
Unitats i activitats	12	"La unitat 1 de conceptes". "Joc de rols" . "Les activitats de les sessions inicials, que son molt engrescadores per l'alumnat".
Materials	10	"Penso que el programa està molt ben plantejat i és de fàcil aplicació". "Guia didàctica, possibilitat d'itineraris".
Debat i participació de l'alumnat	10	"La participació i interès mostrat per la majoria dels alumnes". "Que els alumnes podien expressar la seva opinió". "La participació activa dels alumnes. La connexió amb els seus problemes".

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

Taula 8. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2017-18

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Problemes amb el material/Falta d'actualització	40	"EL material audiovisual. S'ha de renovar si volen que els joves ho prenguin seriosament". "Els materials són molt antics i provoquen un cert rebuig per part del grup. D'altra banda no aconsegueixen que l'alumnat se senti identificat".
Unitats i activitats	10	"Unitat 1 perquè no la trobo prou atractiva per als alumnes". "La part teòrica es repetia massa, l'alumnat s'acaba cansant".
Extensió programa	15	"Massa activitats de reflexió repetitiva, massa espais per omplir". "És massa llarg. L'alumnat es cansa del tema". "Com sempre, la falta de temps per un programa tant extens i que interessa tant als alumnes, i que participen, requerint per tant més temps".

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18

‘Parlem-ne; no et tallis!’

Breu descripció

‘Parlem-ne; no et tallis!’ és un programa centrat en la prevenció de l'embaràs adolescent i de les ITS, incloent el VIH/SIDA. S'adreça a estudiants de secundària, i es recomana aplicar-ho a partir de 3r curs d'ESO fins a 2n curs de Batxillerat o a Cicles Formatius.

Els objectius d'aquest programa són:

- Reduir les dubtes sobre salut afectiva i sexual.
- Reduir el risc d'un embaràs adolescent.
- Reduir el risc d'infectar-se per una Infecció de Transmissió Sexual.

El professorat pot triar entre dos itineraris d'acord amb les característiques del grup amb qui ha de treballar, del centre i de les seves preferències. L'itinerari 1, amb sis activitats conduïdes pel professorat, permet treballar de forma més lenta i esglaonada; mentre que l'itinerari 2, amb quatre activitats, és més directe, incorpora activitats dinamitzades per una parella d'alumnes. Al finalitzar el programa es proposa realitzar una activitat d'entorn on es visita un Centre d'Assistència a la Salut Sexual i Reproductiva (ASSIR) de referència o el Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (CJAS) per donar a conèixer un recurs proper als i les joves i acabar de resoldre dubtes de l'alumnat.

Resultats

1.Cobertura

1.1 Escoles, aules i alumnat

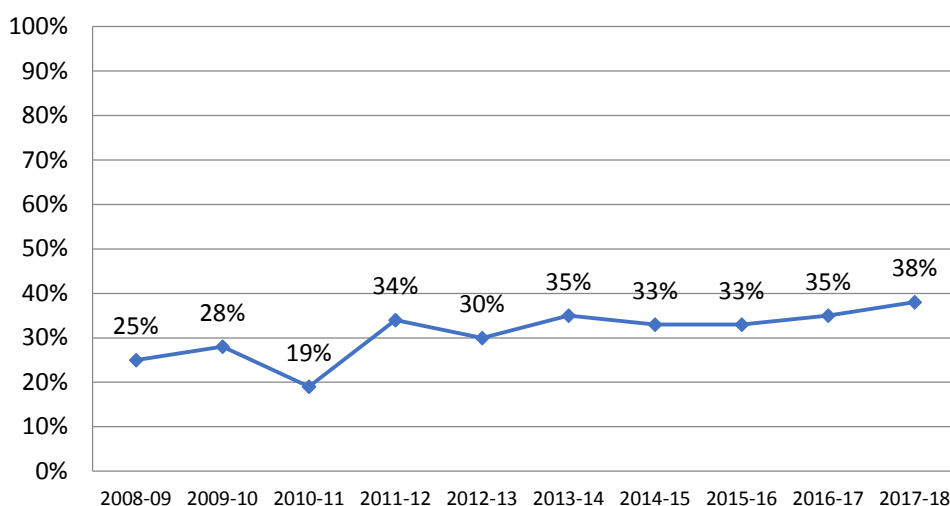
Al llarg del curs 2017-18 van participar 198 aules pertanyents a 68 centres escolars d'ESO (30% dels centres d'ESO de Barcelona), 2 centres d'Educació Especial, 3 centres de Programes de Formació e Inserció i un centre de Cicles Formatius de

Grau Mitjà. S'ha arribant a 5027 escolars (38% del alumnat de 4t d'ESO de Barcelona). La major part de les inscripcions van ser a l'itinerari 1 (n=109; 56%) a 51 centres escolars i 2886 joves, mentre que a l'itinerari 2 es van inscriure 89 aules (44%) a 31 centres escolars i 2141 joves.

1.2 Evolució de la cobertura

A la Figura 24 s'observa l'evolució de la cobertura al llarg dels últims anys, on es pot observar un augment gradual de la cobertura fins arribar al 38% del darrer curs.

Figura 24. Evolució del percentatge d'alumnat que participen al programa 'Parlem-ne; no et tallis!'

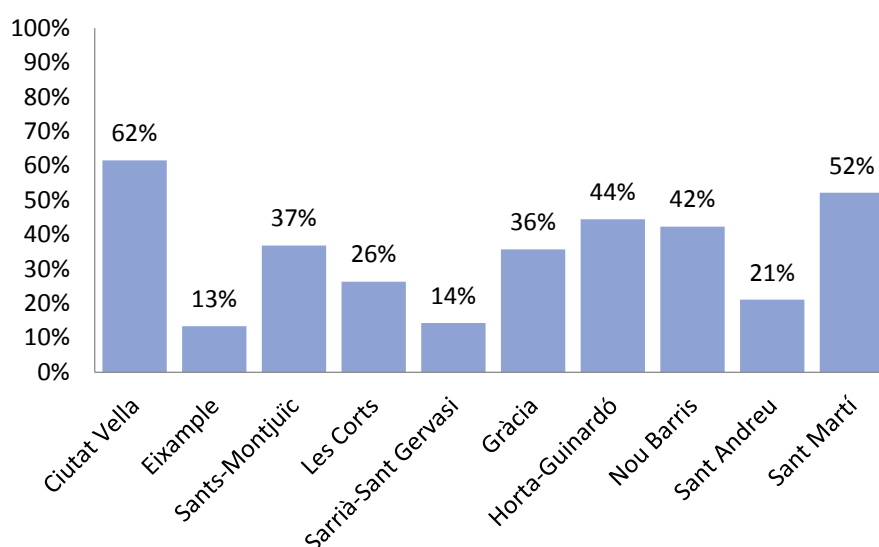
Font: Registre d'inscripcions a programes

1.3 Distribució territorial

La distribució territorial de la cobertura de les centres escolar, com es mostra a la Figura 25, va ser desigual amb un rang que oscil·lava entre el 13% a l'Eixample i el 14% a Sarrià-Sant Gervasi, fins al 62% de Ciutat Vella. Aquest programa és l'únic programa que té alta cobertura a Sant Martí (52%). Les cobertures dels barris prioritzats (52% amb 25 escoles d'ESO més un centre de Cicles formatius de grau mitjà i dos centres de Programes de Formació e Inserció) dupliquen a les dels

barris no prioritzats (24% amb 43 escoles, amés de dos centres d'Educació Especial i un centre de Programes de Formació e Inserció).

Figura 25. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Parlem-ne; no et tallis!' segons districtes. Curs 2017-18.

Font: Registre d'inscripcions a programes, Curs 2017-18

2. Valoració programa Professorat

La taxa de resposta del professorat a l'enquesta de valoració va ser de 60% (n=119). El professorat ha treballat amb 2.953 alumnes, en 58 centres escolars. D'aquestes valoracions el 53% corresponen a l'itinerari 1 i el 47% al 2.

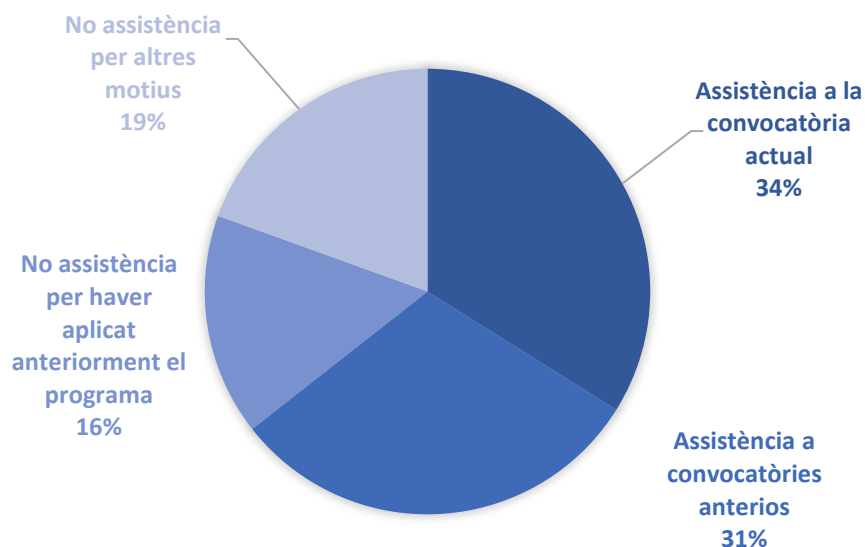
2.1 Formació

La formació prèvia es va impartir el mes de novembre de 2017, consistint en un taller de formació del qual es van fer quatre edicions i van participar 49 docents. El 100% del professorat va trobar els tallers molt o força interessants, clars; i el 91% molt o força pràctics i clars. En una escala del 0 al 10 la puntuació mitjana de satisfacció global amb els tallers va ser de 8,8.

Com podem observar a la Figura 26, un 34% del professorat afirmava haver assistit a la formació realitzada prèviament a l'inici del programa. La satisfacció amb la

formació rebuda de qui va fer la formació, un cop aplicat el programa, va ser de 7,9.

Figura 26. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa "Parlem-ne; no et tallis!". Curs 2017-18.

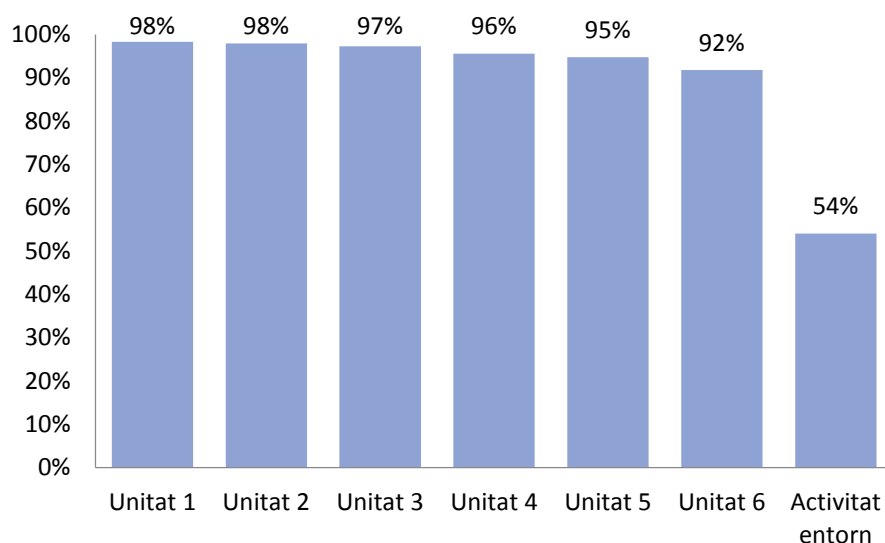
Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

A l'itinerari 2 una parella d'alumnes, noia i noi que normalment són líders socials del grup, dinamitza dues unitats. Des de l'ASPB es forma aquesta parella. Al curs 2017-18 es va formar a 100 joves en 5 tallers distribuïts al llarg del mes de gener de 2018. El 100% dels i les joves van trobar els tallers molt o força interessants, útils pràctics i clars. En una escala del 0 al 10 la puntuació mitjana de satisfacció global amb els tallers va ser de 8,7.

2.2 Implementació

Un 53% del professorat que va respondre l'enquesta de valoració va implementar l'itinerari 1. Aquesta versió té 6 unitats més l'activitat d'entorn. Totes les unitats a l'aula tenen una cobertura superior al 90% (Figura 27). L'activitat d'entorn on es facilita a l'alumnat l'accés a recursos existents a la comunitat va tenir una cobertura del 54%, entre l'alumnat que va anar al centre ASSIR i al CJAS La mitjana de temps de dedicació del professorat a l'itinerari 1 va ser de 5 hores.

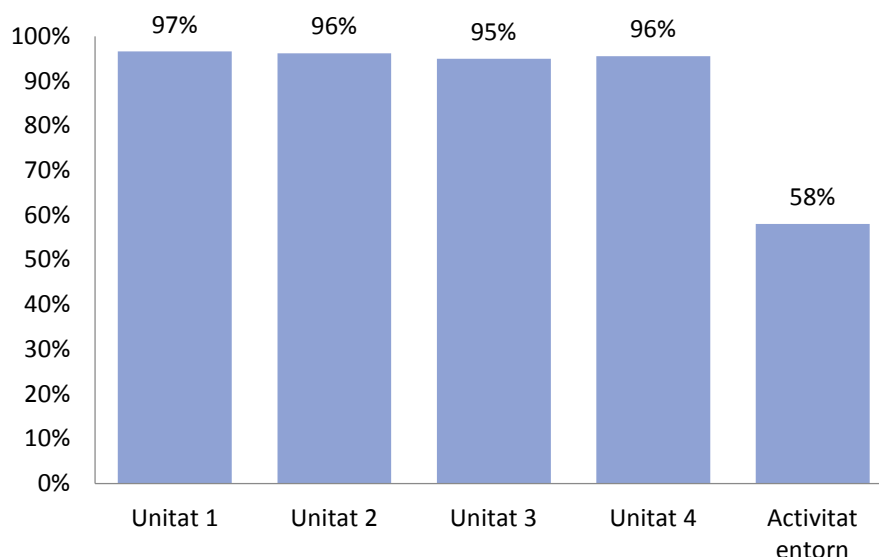
Figura 27. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats de l'itinerari 1 del "Parlem-ne, no et tallis!". Curs 2017-18.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

Respecte a l'itinerari 2, el va implementar un 47% del professorat que va respondre l'enquesta de valoració. L'itinerari 2 consta de 4 unitats, sent les dues últimes dinamitzades per una parella d'alumnes. També en aquest cas, l'aplicació de les unitats a l'aula és molt elevada en totes les unitats (Figura 28). L'activitat d'entorn va tenir una cobertura del 58%, entre l'alumnat que va anar al centre i al). La mitjana de temps de dedicació del professorat al a l'itinerari 2 va ser de 3,4 hores.

Figura 28. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats de l'itinerari 2 del "Parlem-ne, no et tallis!". Curs 2017-18.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

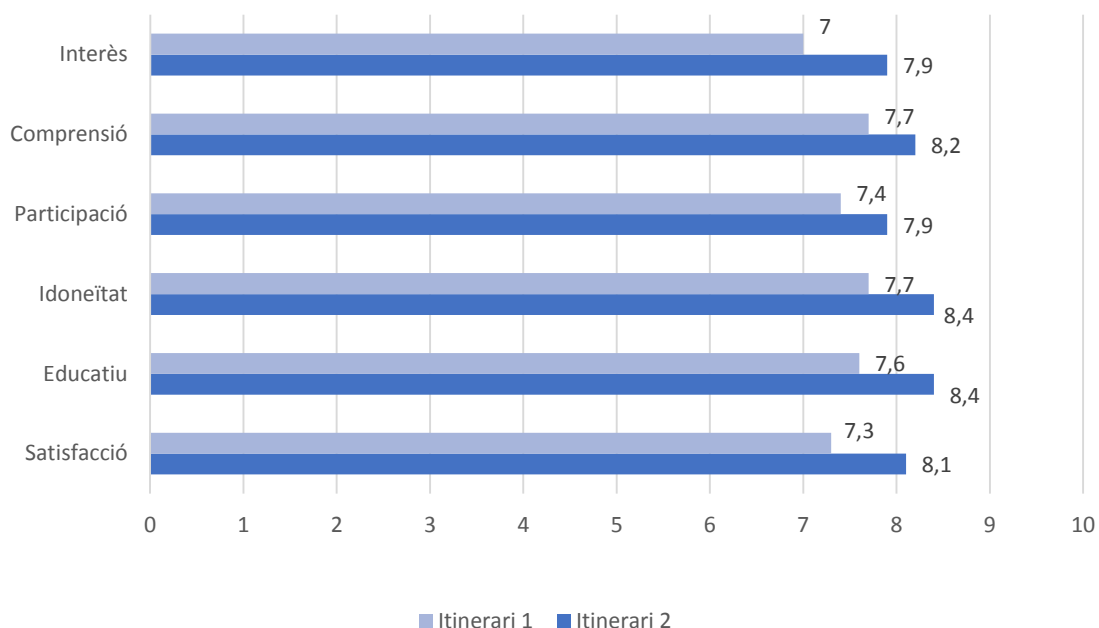
Es recomana aplicar el programa a partir de 3r curs d'ESO. Referent a l'itinerari 1, es va aplicar en un 35% a 3r curs d'ESO i el 58% a 4t d'ESO, i a 8 aules de batxillerat o altres cursos amb alumnat més gran. Molt similar, l'itinerari 2 es va aplicar en un 21% al 3r curs i el 65% al 4t curs, a més es va aplicar a 11 aules de batxillerat o altres cursos amb alumnat més gran. El 58% del professorat participant va desenvolupar el programa a l'espai de Tutoria en el cas de l'itinerari 1, el 60% en el cas de l'itinerari 2.

2.3 Satisfacció

Les valoracions del professorat, en una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), van ser totes per sobre del 7 en el cas de l'itinerari 1 i al voltant del 8 a l'itinerari 2 (Figura 29). A l'itinerari 1 les majors puntuacions es van donar a la comprensió i idoneïtat (ambdós amb 7,7 de puntuació mitjana). La idoneïtat també va obtenir una de les majors puntuacions a l'itinerari 2, junt al contingut educatiu per part de l'alumnat amb 8,4 en els dos casos. La satisfacció global pel programa va rebre una puntuació mitjana 7,3 en el cas de l'itinerari 1 i 8,1 per l'itinerari 2. El

84% del professorat va declarar que tornaria a implementar el programa amb l'itinerari 1 i un 92% tornaria a implementar el 2.

Figura 29. Valoració del professorat del programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2017-18.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

A la Taula 9 i a la Taula 10 es mostren els aspectes que més i que menys van agrair al professorat que va impartir el programa 'Parlem-ne no et tallis!' recollits a l'enquesta d'avaluació mitjançant una pregunta oberta. Un cop analitzats els comentaris s'han classificat en diferents categories (primera columna), s'han comptabilitzat el nombre total de comentaris (segona columna) i s'ha fet una transcripció literal d'alguns dels comentaris més significatius i que representen millor l'opinió més freqüent manifestada pel professorat (tercera columna).

Pel que fa als aspectes que més han agradat s'han dividit en cinc categories. Les categories son: adequació i contingut dels temes, visita al centre de salut sexual, materials, adaptació de les activitats, i finalment la participació de l'alumnat sobretot a l'itinerari 2 com a joves educadores.

Per altre banda, els aspectes que menys han agradat s'han dividit en quatre categories: la falta d'actualització del material, unitat i activitats, idoneïtat del grup d'alumnat i la manca de temps i/o programa massa extens.

El professorat transmet la necessitat d'actualitzar el material proporcionat indicant que les situacions mostrades haurien de ser més actuals i els dossier menys infantils.

Taula 9. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2017-18.

categoria	Nombre total comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Visita al centre de salut sexual	32	“La visita al CJAS perquè els alumnes han pogut parlar lliurement i confidencialment dels temes que més els amoenen”. “El poder acostar els serveis de l'entorn als joves amb la visita i vincle al CJAS”.
Materials	26	“El material presentat en aquest format ha estat molt proper a l'alumnat i ha despertat el seu interès” . “Informació exhaustiva de malalties de transmissió sexual i mètodes de prevenció” . “La dinamització gracies a les activitats proposades en el programa”.
Participació de l' alumnat/joves educador (itinerari 2)	35	“La participació dels joves educadors”. “Que els alumnes portin algunes sessions. “La curiositat dels alumnes en general i el protagonisme dels líders com a monitors d'activitat el complement d'educació afectiva i sexual”.
Adaptació de les activitats	43	“Poder fer les activitats en petits grups. Això ha afavorit que alumnes mes reservats hagin pogut expressar-se lliurement”. “La diversitat d'activitats per triar en funció de les necessitats del grup”.
Adequació i contingut dels temes	15	“Els alumnes són els protagonistes. Les activitats són molt adients per a la seva edat” . “La qualitat i coherència dels continguts i les activitats proposades”.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18

Taula 10. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2017-18.

categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Materials	24	"Vídeos de simulació de casos reals" . "El programa de paper esta una mica obsolet". "El material, tot i que es de molta qualitat, es una mica massa complex pel perfil PFI. El curs que vi-nent intentaré adaptar-lo".
Unitats/activitats concretes	16	"La visita al CAP una mica llarga, cal més dinàmica i debat i menys teoria". "La visita al CAP no es adequada per tot l'alumnat ja que hi ha diferencies culturals i religioses que no els permeten parlar d'aquests temes o be no s'hi senten còmodes".
Idoneïtat del grup d'alumnat	8	"No tots els alumnes estan al mateix moment maduratiu i els més infantils es poden sentir violen-tats" . "Els nois ja havien rebut informacions altres anys i no tenien l'interès necessari" .
Manca de temps/programa massa extens	11	"És molt extens, requereix més temps". "Potser és massa extens" .

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2017-18.

Adaptacions Programes

‘CANVIEM’

‘CANVIEM’ és una adaptació que compta com a marc amb dos programes, ‘CANVIS’ i ‘Parlem-ne; no et tallis!’ al districte de Nou Barris després de que en aquest districte es van observar embarassos tant a 1r, com a 2n d’ESO. Així, ‘CANVIEM’ és una intervenció dirigida a prevenir conductes sexuals de risc indicada per escolars de 2n curs d’ESO. L’adaptació consisteix en que després de que el professorat hagi implementat les dues primeres unitats del ‘CANVIS’, es realitzen tres activitats d’una hora aproximadament en paral·lel a les unitats 3 i 4 de valoració personal del programa ‘CANVIS’:

- La primera activitat es desenvolupa per una entitat especialitzada en sexualitat dels i les joves, i es tracta de augmentar els coneixements i eradicar les possibles creences errònies.
- La segona activitat la desenvolupa una professional del Servei de Salut Comunitària de l’ASPB, i es treballen habilitats de comunicació i negociació centrades en situacions sobre afectivitat i sexualitat.
- La tercera activitat la desenvolupa una professional del Servei de Salut Comunitària de l’ASPB i una persona experta en gènere i prevenció de la violència masclista i es treballen els estereotips de gènere.

‘CANVIEM’ va començar a implementar-se al curs 2013-14 i al Curs 2017-18 es va implementar en dos centres escolars a quatre aules i va arribar a un total de 120 escolars.

‘Creixent en salut’

Al districte de Sant Martí les cobertures dels programes són en general de les més baixes de la ciutat. Es va aprofundir en els motius i es va dissenyar i implementar una estratègia de millora. L’estratègia, que es va denominar ‘Creixent en salut’, es va dissenyar en col·laboració amb diversos agents del districte. Es va començar a implementar al curs 2013-14 i es va decidir prioritzar l’adaptació del programa de Promoció de Salut afectiva sexual ‘Parlem-ne; no et tallis!’.

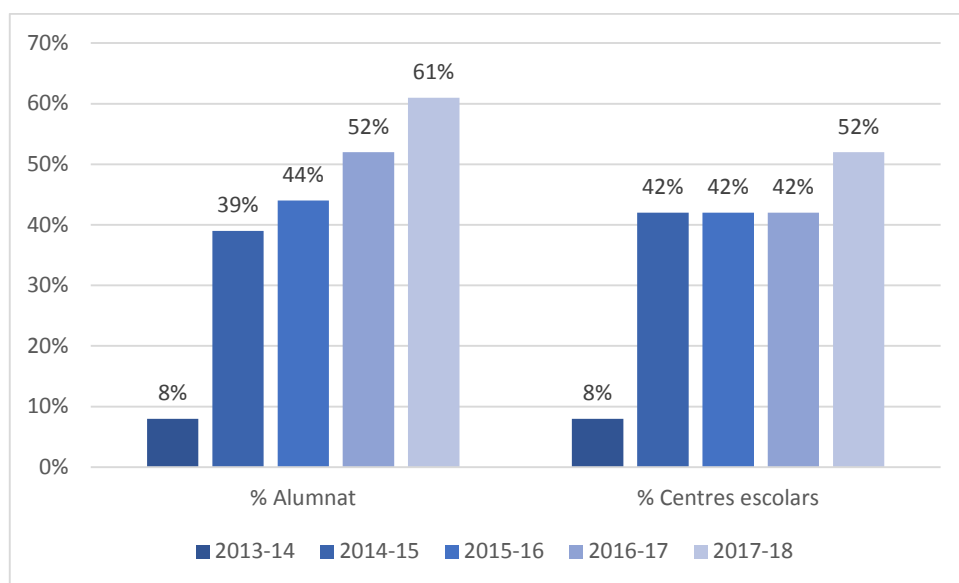
‘Creixem en salut’ incorpora tres accions de millora:

- Apropament de la formació al territori. Així, la formació inicial del professorat i joves educadors de centres educatius del districte de Sant Martí es fa al propi districte.
- Implementació de la 1a sessió a l'aula (informativa) per part d'una entitat especialitzada en sexualitat (la primera vegada que el professorat fa el programa).
- Facilitació de l'accés de l'alumnat a recursos i activitats d'entorn realitzades per serveis d'atenció a la salut sexual i reproductiva del districte (públics, ONG).

En un inici es van afegir activitats de reforç com una exposició itinerant sobre diversitat sexual i una xarrada a famílies, però després d'analitzar la satisfacció amb la estratègia es va decidir no continuar amb aquest reforç.

Actualment, com s'ha mostrat al informe, 'Parlem-ne; no et tallis!', és l'únic programa que es realitza en educació secundària, on el districte de Sant Martí no té les cobertures més baixes. De fet, com es pot observar a Figura 30 es veu un augment a la cobertura del programa des de l'inici de l'adaptació al curs 2013-14. Així, al Curs 2017-18 el ‘Creixem en salut’ va arribar a 961 adolescents (61% de l'alumnat de 4t d'ESO al districte, front a un 38% de mitjana de Barcelona) i 12 centres escolars (52% del districte, front a un 30% de mitjana de Barcelona).

Figura 30. Evolució de la cobertura de l'alumnat, aules i centres escolars al Programa 'Parlem-ne; no et tallis!' al districte de Sant Martí.

Font: Registre d'inscripcions a programes

'Diver sex'

L'adaptació 'Diver sex' té com finalitat facilitar al professorat l'aplicació i desenvolupament de les activitats centrades en diversitat sexual, que es realitzen en el marc del Programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. El tema de la diversitat sexual és un dels que sembla més complicat de treballar a l'aula pel professorat. Aquesta adaptació s'adreça als centres educatius on el professorat veu necessari un reforç sobre aquest tema que faciliti el desenvolupament del programa. Es pretén incidir en el foment de comportaments igualitaris i el desenvolupament de valors, actituds i models relacionals que ajudin a defugir de les conductes discriminatòries per raó d'orientació i/o identitat sexual.

Amb tal motiu, al curs 2014-15 es va dissenyar i desenvolupar una intervenció que va consistir en un taller portat per professionals d'una entitat especialitzada en el tema i desenvolupat dins l'aula amb la presència del professorat responsable del grup d'alumnes. En un inici es va valorar com possible alternativa una exposició dinamitzada per la mateixa entitat però el taller va demostrar millors resultats. Al Curs 2017-18 es van fer 5 tallers tots a Barris prioritzats per programa Barcelona salut als Barris.

‘OPCION’S

El Raval és un barri del districte barceloní de Ciutat Vella amb un gran component multicultural. En aquest barri, el professorat que implementava el programa 'Parlem-ne; no et tallis!' i les infermeres del Servei de Comunitària de l'ASPB que fan la formació de la parella d'alumnes que dinamitza el programa, van observar dificultats per parlar sobre sexualitat a les aules. Així, es va aprofundir en les causes i es va decidir dissenyar i implementar una d'estratègia de millora facilitadora del programa de salut afectiva sexual anomenada ‘OPCION’S’.

L'estratègia es va dissenyar entre diferents agents territorials: centres educatius, agents de salut comunitària de l'ASPB i una entitat del barri especialitzada en el tema responsable de implementar-la amb el consentiment i suport del professorat del barri. Consisteix en una acció introductòria de noranta minuts que s'adapta a les característiques del grup-aula, segons un qüestionari emplenat prèviament pel professorat. L'acció es desenvolupa al propi centre educatiu i se centra en aspectes clau sobre sexualitat i diversitat cultural, actuant així com a reforç pedagògic, assessorament i model per al professorat facilitant posteriorment la implementació del programa.

‘OPCION’S’ es va iniciar al curs 2014-15 obtenint bones valoracions tant de l'alumnat com del professorat. Al Curs 2017-18 es va implementar a 4 centres educatius (67% dels centres del barri) a 8 aules arribant a 185 alumnes (60% de l'alumnat). El 70% de l'alumnat va valorar molt positivament la durada, els temes tractats, els dubtes resolts i la comoditat amb la qual s'havia desenvolupat. El professorat va valorar positivament conèixer millor al grup i l'adaptació de situacions diverses per poder realitzar amb satisfacció el programa de sexualitat a l'aula.

Altres adaptacions

Més enllà de les adaptacions esmentades, des de l'ASPB es va considerar adient incorporar altres intervencions complementàries al programa “Parlem-ne; no et tallis” als diversos barris prioritzats per BSaB.

Els centres educatius proporcionen un escenari que, potencialment, permet adoptar accions destinades a reduir les desigualtats en l'àmbit de la salut. L'educació

afectiva i sexual s'ha d'adaptar al context i centrar-se en les necessitats de l'alumnat, i ha de respondre de manera adequada a la diversitat, tant de gènere, cultural, funcional, social i familiar. Aquestes necessitats són molt diferents segons l'origen social, familiar o cultural, per la qual cosa cal reflectir adequadament les diversitats (no hi ha un model únic). Les realitats culturals i socials existents no es donen per fet, sinó que són objecte de reflexió crítica i discussió. Els programes s'han de poder adequar a les necessitats específiques.

Aquestes adaptacions consisteixen en sessions que complementen el desenvolupament habitual del programa segons les necessitats específiques de cada grup-aula i del seu professorat. S'utilitzen activitats, metodologies d'aprenentatge i missatges adequats als contextos socioeconòmics i culturals de l'alumnat, el seu desenvolupament i la seva experiència sexual, amb l'objectiu de disminuir les desigualtats en salut afectiva sexual.

Al curs 2017-18 es van desenvolupar un total de 36 sessions amb un total de 900 alumnes de una durada mitjana d'una hora i mitja. Aquestes sessions van facilitar al professorat que va desenvolupar "Parlem-ne; no et tallis!" l'adaptació a les característiques dels joves de cada centre escolar mitjançant el 'mòdeling' i el treballar amb l'alumnat de aspectes en relació a l'afectivitat i la sexualitat que es van considerar adients en cada grup-aula.

A més, es van realitzar 13 intervencions de Teatre Fòrum que va arribar a 780 alumnes. En aquestes peces es van mostrar diverses situacions basades en experiències reals de joves al voltant de les relacions sexo-afectives, es va convidar a l'alumnat a reflexionar, buscar i assajar, sobre l'escenari, estratègies i habilitats per fer front a les problemàtiques que aquesta planteja.

Les intervencions van obtenir alt grau de satisfacció tant per part de l'alumnat com el professorat que va destacar aquestes intervencions com un dels aspectes més ben valorats al apartat corresponent a la valoració final dels programes.

Conclusions

S'observa una cobertura estable globalment als programes al llarg dels anys. Pel que fa als programes de primària, 'Creixem sans' s'ha mantingut estable, amb un lleuger augment de les cobertures del "Creixem més sans". A secundària, alguns programes han augmentat cobertures com el "Parlem-ne; no et tallis!" i el 'CANVIS', i han disminuït les cobertures dels programes de prevenció del consum de substàncies additives "Pase.bcn" i " Sobre canyes i petes". El programa 'CANVIS' continua sent el programa amb major cobertura, 35% de centres i 45% d'alumnat de 2n d'ESO de Barcelona.

Per territoris la cobertura és desigual, així els districtes de Ciutat Vella, Nou Barris i Horta-Guinardó destaquen amb altes cobertures i Sant Martí les més baixes (excepte per primària i el programa de salut sexual). Al analitzar per barris, s'observen cobertures molt més altes, tant a l'educació primària com a secundària, als barris prioritzats pel programa Barcelona Salut als Barris. Aquests barris són on s'han implementat la major part de les adaptacions que s'han fet dels programes a fi d'adequar-se millor als diversos contextos socioeconòmics i culturals.

El percentatge de retorn de l'enquesta de valoració dels programes per part del professorat és del 52% i es pot considerar com una bona taxa de resposta. La majoria del professorat que va respondre l'enquesta de valoració s'ha format als tallers oferts per l'ASPB, no obstant, cal destacar que al voltant del 18% del professorat ni ha fet la formació ni té experiència prèvia en la implementació dels programes.

Es constata una millora en la implementació dels programes amb augment dels percentatges de realització de la majoria de les unitats. Globalment, tant la percepció del professorat respecte a l'acceptació de les activitats per part de l'alumnat, com les valoracions vers els continguts del programa, tornen a rebre bones puntuacions i la gran majoria del professorat tornaria a implementar el programa.

Entre els aspectes millor valorats pel professorat, destaquen la correcta adequació a l'edat de la classe i les temàtiques, els exercicis de role-playing per part de l'alumnat i els

materials proporcionats. Entre els aspectes menys valorats apareix els materials audiovisuals que reben crítiques a causa de la seva falta d'actualització. També es mencionen la gran quantitat d'informació i la densitat d'algunes unitats.

Recomanacions

Els programes de promoció de salut a l'escola han de contribuir a la millora de la salut de la població. En aquest sentit, és important la reducció de les desigualtats en salut de l'alumnat i es considera bàsic continuar treballant en estratègies per aconseguir una correcta adaptació dels programes als contextos barris més desfavorits.

Respecte a la formació, seria recomanable valorar actuacions per millorar l'assistència a la formació prèvia a l'aplicació del programa amb una periodicitat mínima de 3 anys.

Per últim, s'ha de treballar en l'anàlisi de la disminució de les cobertures dels programes de prevenció del consum de substàncies adictives a fi de poder trobar solucions que pal·lien aquesta situació.

Annex 1

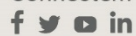
Centres escolars participants:

Alfageme , Amor de Dios , Anna Ravell , Asunción de Nuestra Señora , Augusta , Bon Pastor , Camí II , Centre Educatiu Projecte , Cintra , Claret , Closa , Cor de Maria-Sabastida , El Clot , Escola Antaviana , Escola Auró , Escola Baldiri Reixac , Escola Barrufet , Escola Brasil , Escola Calderón de la Barca , Escola Cervantes , Escola Ciutat Comtal , Escola Concepción Arenal , Escola Coves d'en Cimany , Escola del Mar , Escola Eduard Marquina , Escola El Carmel , Escola El Turó , Escola Elisenda de Montcada , Escola Els Horts , Escola Emili Juncadella , Escola Francesc Macià , Escola Jaume I , Escola Joaquim Ruyra , Escola Josep Maria de Sagarra , Escola La Palmera , Escola La Pau , Escola La Sedeta , Escola L'Arc de Sant Martí , Escola Lluís Vives , Escola Mercè Rodoreda , Escola Mestre Morera , Escola Pia Sant Antoni , Escola Poble-sec , Escola Prim , Escola Professional Salesiana , Escola Prosperitat , Escola Ramon Berenguer III , Escola Sant Martí , Escola Taxonera , Escola Timbaler del Bruc , Escola Tomàs Moro , FEDAC-Amilcar , FEDAC-Horta , Fundació Adsis , Fundación Dolores Sopeña , Gavina , Grey , Immaculada Concepció , Inst-Esc Art. Oriol Martorell , Institut Anna Gironella de Mundet , Institut Ausiàs March , Institut Barcelona-Congrés , Institut Barri Besòs , Institut Bernat Metge , Institut Consell de Cent , Institut Dr. Puigvert , Institut Ernest Lluch , Institut Escola Costa i Llobera , Institut Escola Trinitat Nova , Institut Ferran Tallada , Institut Flos i Calcat , Institut Francisco de Goya , Institut Galileo Galilei , Institut Jaume Balmes , Institut Joan Boschà , Institut Joan Brossa , Institut Joan d'Àustria , Institut Josep Pla , Institut Josep Serrat i Bonastre , Institut Juan Manuel Zafra , Institut La Guineueta , Institut L'Alzina , Institut Les Corts , Institut Lluís Vives , Institut Manuel Carrasco i Formiguera , Institut Mare de Déu de la Mercè , Institut Milà i Fontanals , Institut Miquel Tarradell , Institut Montjuïc , Institut Montserrat , Institut Narcís Monturiol , Institut Pablo R. Picasso , Institut Pau Claris , Institut Quatre Cantons , Institut Rambla Prim , Institut Salvador Espriu , Institut Sant Andreu , Institut Vall d'Hebron , Institut Viladomat , IPSE , Istituto Italiano Statale c.sc.el.e.sec. I e II gr , Jesús Maria , John Talabot , La Sagrera , La Salle Bonanova , La Salle Comtal , La Salle Gràcia , La Salle Horta , Labouré , L'Esperança , L'Horitzó , Lleó XIII , Lycée Français de Barcelone , Lys , Mare Alfonsa Cavín , Mare de Déu del Coll , Mare del Diví Pastor , Mireia , Montserrat , Nostra Senyora del Carme , Nou Patufet , Padre Damián Sagrados Corazones , Pare Manyanet , Piaget , Proa , Providencia del Corazón de Jesús , Ramon Llull , Regina Carmeli , Sagrada Família , Sagrada Família-Horta , Salesians de Sant Jordi , San Francisco , Sant Felip Neri , Sant Ferran , Sant Francesc Xavier , Sant Gabriel , Sant Ignasi , Sant Josep , Sant Lluís , Sant Marc de Sarrià , Sant Medir , Sant Pere Claver , Sant Ramon Nonat-Sagrat Cor , Santa Teresa - Ganduxer , Santa Teresa de Jesús , Santa Teresa de Lisieux , Santísima Trinidad , Sec. d'Institut Bosc de Montjuïc , Sec. d'Institut Josep Comas i Solà , Shalom , Solc , Urgell , UEC ACIS , Valldaura , Vedruna Angels , Vedruna Immaculada , Virolai i Voramar.

Promoció de la salut

Connectem

www.aspb.cat